อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ

นายสุรพล แย้มศรี

เสาร์ที่ ๖ มีนาคม ๒๕๑๙
ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม

ขอบพระคุณ

ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง ต่อคุณหญิงกระจ่างศรี รักตะกนิษฐ ที่ได้กรุณามอบดอกไม้จัดหน้าศพ ท่านอาจารย์เรวดี วงศ์พรหมเมฆ อาจารย์ชั้นพิเศษรักษาการในตำแหน่ง อธิการวิทยาลัยครูสวนดุสิต คุณพี่ชนิดา วุฒิกานนท์ และครอบครัว อาจารย์ วิทยาลัยครูสวนดุสิต ข้าราชการกรมสามัญศึกษา และข้าราชการกรมการฝึกหัดครู ตลอดจนทุกท่านที่ได้ให้เกียรติมาในงานพระราชทานเพลิงศพ อาจารย์สุรพล แย้มศรี ในวันนี้ และขอกราบขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือตั้งแต่ต้นจนถึงวันพระราชทานเพลิงศพ หากมีสิ่งใดขาดตกบกพร่องหรือไม่เรียบร้อยด้วยประการใด ๆ ขอได้โปรดให้อภัยแก่เจ้าภาพด้วย

ในการจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ ได้รับความเมตตาจากพระคุณเจ้าท่านกิตติวุฑโฒ ภิกขุ ดิฉันขอกราบขอบพระคุณยิ่งไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอบุญกุศลที่อาจารย์สุรพล แย้มศรี ได้บำเพ็ญไว้ และที่ดิฉัน ญาติมิตรและลูกหลานได้บำเพ็ญไปแล้ว และกำลังจะบำเพ็ญต่อไปในอนาคต จงดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของอาจารย์สุรพล แย้มศรี จงไปสู่สุคติและสงบสุขในสัมปรายภพ

สำนึก แย้มศรี

คำนำ

คุณสำนึก แย้มศรี ได้ขออนุญาตพิมพ์หนังสือคำบรรยายเรื่อง "สิ่งที่ควรคำนึง" ซึ่งข้าพเจ้าได้แสดงในรายการ "พุทธประทีป" ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง ๕ กองทัพบก ได้รับความสนใจจากสาธุชนที่รับชมและรับฟัง ขอให้ทางมูลนิธิพิมพ์ขึ้นเผยแพร่ ทางเจ้าหน้าที่จึงได้สนองความต้องการของสาธุชนด้วยการพิมพ์ขึ้น ฉะนั้นเมื่อคุณสำนึก แจ้งความประสงค์ขอพิมพ์เพื่อเป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพอาจารย์สุรพล แย้มศรี สามีข้าพเจ้าจึงมีความยินดีและขออนุโมทนาในกุศลเจตนาเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นการช่วยเผยแพร่คุณธรรมไปให้กว้างขวางออกไป

ภาวการณ์ปัจจุบันของสังคมไทยนั้น สาธุชนที่สนใจย่อมทราบดีว่า กำลังตกอยู่ในอันตรายอย่างใด และเราควรช่วยเหลือเกื้อกูลต่อสังคมอย่างไรบ้าง ความอยู่รอดของทุก ๆ ชีวิตในสังคมของประเทศนั้น ไม่ใช่อยู่ที่ทุก

คนต่างคิดเอาตัวรอด แล้วมุ่งแต่ผลประโยชน์ส่วนตน จนขาดความสนใจในส่วนรวม ขาดความสนใจเพื่อนร่วมสังคมเดียวกันกับตน แม้การสร้างอุดมการณ์ของตนที่จะพึงมีต่อประเทศชาติเราก็ไม่เคยคิดกัน ถ้าปล่อยให้สถาน-การณ์เป็นเช่นนี้ ข้าพเจ้าเห็นว่าสังคมของประเทศชาติไปไม่รอดแน่ และเมื่อสังคมของประเทศไปไม่รอดแล้วใครเล่าจะอยู่ได้อย่างเป็นสุข ทุกคนจึงควรช่วยกัน โดยคิดถึงประโยชน์สุขส่วนรวมให้มาก แม้ว่าเราจะประสบพบความขมขื่นต่ออคติ ต่อความไม่เข้าใจในการกระทำอย่างไรก็ตาม ขอให้เรามีความสุจริต ยุติธรรม ในการกระทำเพื่อประโยชน์สุขส่วนรวมก็เป็นกุศลแก่ตนอย่างยิ่งแล้ว

สิ่งที่ควรคำนึง จึงเป็นเพียงคำวิงวอนของข้าพเจ้าที่มีต่อสาธุชนชาวไทยทุกคนเท่านั้น จะเป็นประโยชน์มากน้อยเพียงใด ขอให้อยู่ในดุลยพินิจของผู้อ่าน และการปฏิบัติตามอุดมการณ์ของทุก ๆ ท่าน อันจะเป็นประ-โยชน์ต่อสังคมประเทศที่ยั่งยืนตลอดไป

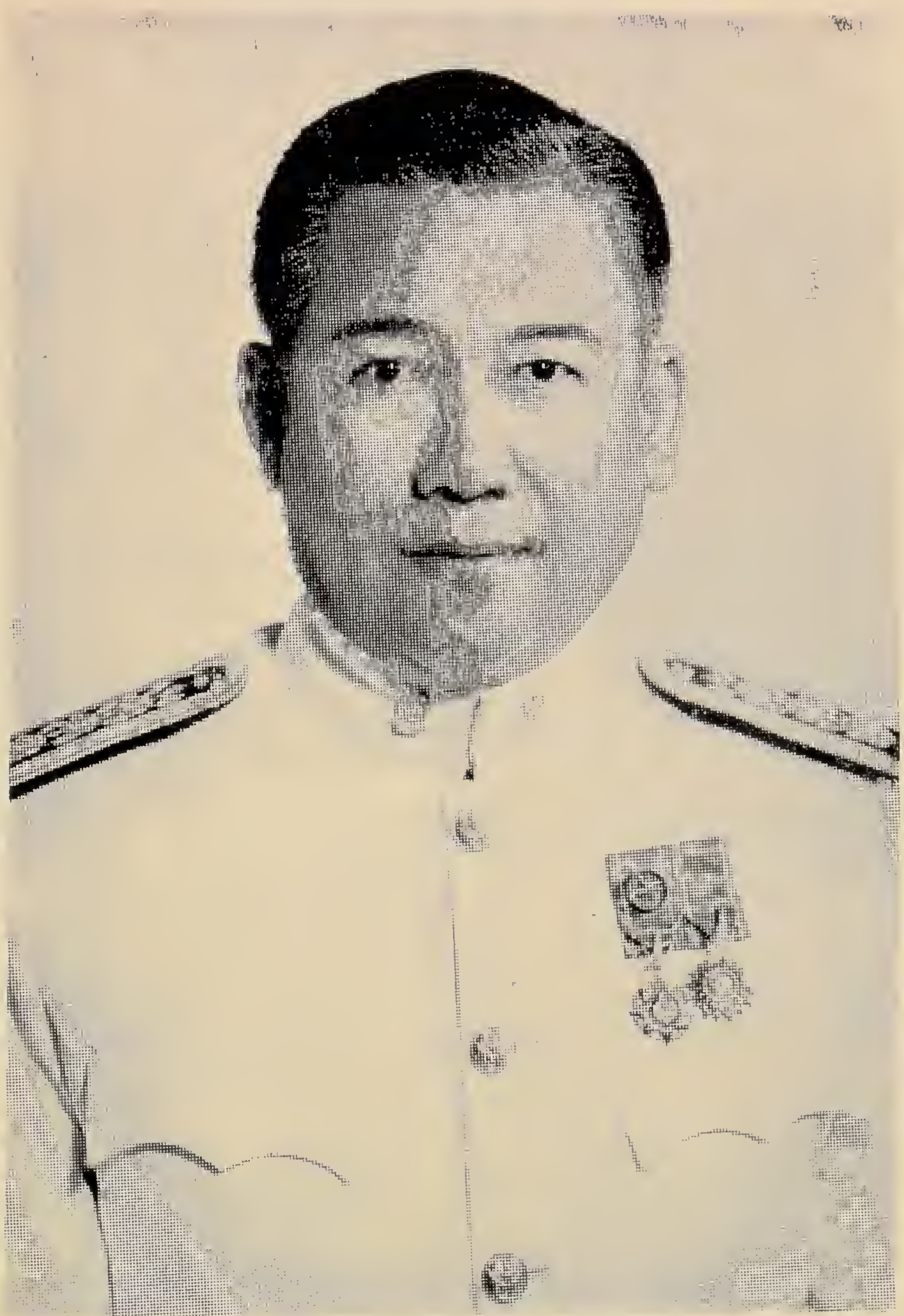
ขอผลแห่งศรัทธาของเจ้าภาพผู้จัดพิมพ์ จงบังเกิดแก่อาจารย์สุรพล แย้มศรี ผู้ล่วงลับในสัมปรายภพด้วยเทอญ

กิตติวุฑโฒ ภิกขุ

จิตตภาวันวิทยาลัย ชลบุรี

๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๙

[illegible]

ชาตะ ๑๙ ตุลาคม ๒๔๖๒
มตะ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๙

ประวัติสังเขป

อาจารย์สุรพล แย้มศรี เกิดวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๔๖๒ ที่ตำบลพรหมณี อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก เป็นบุตรคนที่ ๔ ของนายช่วง นางจิบ แย้มศรี เริ่มรับราชการ เมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๗ เมื่ออายุได้ ๒๕ ปี

มีพี่น้องร่วมบิดามารดารวม ๖ คน คือ

๑. นายเชื้อ แย้มศรี (ถึงแก่กรรม)

๒. นางเชย พรหมประเสริฐ

๓. นายแฉ่ง แย้มศรี (ถึงแก่กรรม)

๔. นายสุรพล แย้มศรี

๕. นางชุบ แย้มศรี

๖. นายบุญชู แย้มศรี

ได้ทำการสมรสกับ นางสำนึก แย้มศรี (ศิวายพราหมณ์) มีบุตรด้วยกัน ๒ คน คือ

๑. ด.ช. นราธิป แย้มศรี

๒. ด.ช. อกนิษฐ์ แย้มศรี

ผลการศึกษา

พ.ศ. ๒๔๗๑ โรงเรียนประจำจังหวัดนครนายก ๓ ปี สอบได้ ชั้นประถมปีที่ ๓

พ.ศ. ๒๔๗๔ โรงเรียนประจำจังหวัดนครนายก ๖ ปี สอบไล่ได้ชั้นมัธยมปีที่ ๖

พ.ศ. ๒๔๘๐ โรงเรียนมัธยมวัดเทพศิรินทร์ ๒ ปี สอบไล่ได้ชั้นมัธยมปีที่ ๘

พ.ศ. ๒๔๘๑ โรงเรียนฝึกหัดครูประถมพระนคร ๑ ปี สอบไล่ได้ประโยคครูประถม

พ.ศ. ๒๔๘๙ โรงเรียนฝึกหัดครูมัธยม ๒ ปี สอบไล่ได้ประโยคครูมัธยม

พ.ศ. ๒๔๙๘ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๕ ปี สอบไล่ได้ปริญญาตรี (ธรรมศาสตร์บัณฑิต)

พ.ศ. ๒๔๙๘ ศึกษาและดูงานสหรัฐอเมริกา โดยทุน I.C.A. ๑ ปี ได้ Certificate in Education Administration

การรับราชการและตำแหน่งหน้าที่

๑ มิถุนายน ๒๔๘๗	ครูสังกัดกรมสามัญศึกษา	
๑ พฤศจิกายน ๒๔๘๗	ครูโรงเรียนฝึกหัดครูประกาศนีย-บัตร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	
๒ มีนาคม ๒๔๙๒	ผู้ช่วยครูใหญ่โทโรงเรียนฝึกหัด-ครูพระนครศรีอยุธยา	
๑ กรกฎาคม ๒๔๙๖	ครูใหญ่โรงเรียนฝึกหัดครูชัยนาท	
๒๔ กรกฎาคม ๒๔๙๘	ไปศึกษาวิชา ณ ต่างประเทศตามความต้องการของกระทรวงศึกษาธิการ	
๑ มกราคม ๒๕๐๐	ครูประจำกรม กรมการฝึกหัดครู	
๑ พฤษภาคม ๒๕๐๐	ครูโรงเรียนฝึกหัดครูอุบลราชธานี	
๑ มกราคม ๒๕๐๒	ครูประจำกรม กรมการฝึกหัดครู	
๑๕ พฤษภาคม ๒๕๐๔	อาจารย์วิทยาลัยครูจันทรเกษม	
๑ สิงหาคม ๒๕๐๖	รักษาการในตำแหน่งหัวหน้าแผนกฝึกหัดครูสามัญศึกษา	

๒๗ เมษายน ๒๕๐๗ รักษาราชการแทนหัวหน้ากอง
โรงเรียนฝึกหัดครู

๒๖ มีนาคม ๒๕๐๘ อาจารย์เอกวิทยาลัยครูสวนดุสิต

๓๐ สิงหาคม ๒๕๑๘ รักษาการในตำแหน่งรองอธิการ
วิทยาลัยครูสวนดุสิต

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับพระราชทาน

๔ ธันวาคม ๒๔๙๓ บ.ม. เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย

๕ ธันวาคม ๒๕๐๕ บ.ช. เบญจมาภรณ์ช้างเผือก

๕ ธันวาคม ๒๕๐๗ จ.ม. จตุรถาภรณ์มงกุฎไทย

๕ ธันวาคม ๒๕๑๑ ต.ม. ตริยาภรณ์มงกุฎไทย

๕ ธันวาคม ๒๕๑๓ ร.จ.พ. เหรียญจักรพรรดิมาลา

ชีวิตครอบครัว ได้ทำการสมรสกับ น.ส. สำนึก ศิวายพราหมณ์ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๗ มีบุตร ๒ คน คือ ด.ช. นราธิป และ ด.ช. อกนิษฐ์ แย้มศรี

นายสุรพล แย้มศรี เป็นคนดี มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นที่รักใคร่ของญาติมิตรและลูกศิษย์ทุกคน เป็นคนรักงานตั้งใจทำงานด้วยความจริง

จังไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย แม้ระยะหลังจะทราบว่าสุขภาพไม่ค่อยสมบูรณ์ แต่ก็ยังไม่ยอมลาพักผ่อนยังคงไปปฏิบัติงานด้วยดีตลอดมา จนกระทั่งคืนวันเสาร์ที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๙ เวลาประมาณหนึ่งนาฬิกา มีอาการแน่นหน้าอกหายใจไม่สะดวก ภรรยาและครอบครัวของอาจารย์ชนิดา วุฒิกานนท์ ช่วยกันนำส่งโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า พักรักษาตัวอยู่จนกระทั่งคืนวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๙ เวลาประมาณ ๒๒ นาฬิกาเศษ มีอาการหายใจไม่ออก หมอและพยาบาลได้พยายามช่วยเหลืออย่างเต็มที่ โดยฉีดยาบำรุงหัวใจให้ เวลาประมาณ ๒๒.๔๕ นาฬิกา ก็สิ้นลมหายใจด้วยอาการสงบด้วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจตายเพราะขาดเลือดไปเลี้ยงหัวใจ รักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาล ๖ วัน รวมอายุได้ ๕๖ ปี ๔ เดือน

คำไว้อาลัย

อธิบดีกรมการฝึกหัดครู

เช้า ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๙ ข้าพเจ้ามาถึงที่ทำงานก็ทราบข่าวว่า อาจารย์สุรพล แย้มศรี ได้ถึงแก่กรรมเสียแล้ว ด้วยโรคหัวใจ ไม่ได้คาดฝันไว้ก่อนเลยว่า อาจารย์สุรพลจะจากพวกเราไปในเวลาอันรวดเร็วเช่นนี้

ข้าพเจ้ารู้จักอาจารย์สุรพล แย้มศรี มาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๙ สมัยข้าพเจ้าเป็นอาจารย์ใหญ่โรงเรียนฝึกหัดครูอุบลราชธานี ภายใต้บังคับบัญชาข้าพเจ้า ยังจำได้ว่าเป็นคนขยันขันแข็ง รักงาน ต้องรับงานหลายหน้าที่ เพราะครูมีจำนวนน้อย โรงเรียนกำลังเติบโตเรื่อย ๆ แต่อาจารย์สุรพล แย้มศรี ขณะนั้นยังเป็นโสด ก็รับหน้าที่อย่างหนักโดยมิได้ปริปากจนได้ย้ายเข้ามาประจำอยู่ใน พระนคร ข้าพเจ้าได้ทราบเมื่อข้าพเจ้าเข้ามารับตำแหน่งรองอธิบดีกรมการศาสนาว่า เป็นอาจารย์ผู้ใหญ่ในวิทยาลัยครูสวนดุสิต มีครอบครัวเป็นหลักฐานแล้ว และยังได้ทราบว่า

เป็นอาจารย์ที่ได้รับความนับถือจากบรรดาอาจารย์ เป็นที่รักของศิษย์ เป็นคนทำงานให้แก่วิทยาลัยอย่างไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อยเรื่อยมา จนล้มป่วยและถึงแก่มรณกรรม จึงเป็นการสูญเสียบุคคลอันเป็นกำลังของสถานศึกษาและกรม ฯ อย่างมาก

ในด้านความรู้สึกส่วนตัวเป็นการจากไปของเพื่อนร่วมงานที่เข้มแข็ง ซึ่งได้อุทิศตนเองเพื่องานของกรมมาโดยตลอดจนกาลอวสานแห่งชีวิต ข้าพเจ้าขอแสดงความเสียใจต่อคุณสำนึก แย้มศรี ผู้เป็นที่รักของอาจารย์สุรพล และบุตร ซึ่งต้องสูญเสียบิดาผู้นำคนสำคัญของครอบครัว ในนามของกรมและเพื่อนข้าราชการ รู้สึกเสียดาย และอาลัยการจากไปของอาจารย์สุรพล แย้มศรี โดยไม่มีโอกาสพบกันอีก

ขอเดชะ กุศล ผลบุญ ที่อาจารย์สุรพล แย้มศรี ได้สั่งสมในภพนี้ ได้โปรดดลบันดาลอภิบาลคุ้มครอง

ดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ ให้มีความสงบสุข แม้นว่าจะ
สถิตย์อยู่ ณ สถานใด ขอจงนำไปสู่สุคติในสัมปรายภพ
ด้วยทุกเมื่อเทอญ

ประสิทธิ์ สุนทโรหก

(นายประสิทธิ์ สุนทโรหก)
กรมการฝึกหัดครู
๑ มีนาคม ๒๕๑๘

คำไว้อาลัย

ผมรับข่าวการจากไปของอาจารย์ สุรพล แย้มศรี ด้วยความเสียใจและเศร้าสลดใจเป็นอย่างยิ่งเพราะนอกจากจะคุ้นเคยกับอาจารย์สุรพล แย้มศรี มาตั้งแต่สมัยเรียนหนังสือที่ต่างประเทศด้วยกันระยะหนึ่ง ใน พ.ศ. ๒๔๙๘ แล้วคบค้ากันเรื่อยมาแล้ว อาจารย์สุรพล แย้มศรี ยังเป็นกำลังที่สำคัญของวิทยาลัยครูสวนดุสิต เป็นที่รักใคร่ของผู้บังคับบัญชา เป็นที่รักใคร่ของเพื่อน ๆ และเป็นที่เคารพรักของศิษย์อีกด้วย เมื่อมาด่วนจากไปในขณะที่ยังสามารถทำประโยชน์ให้แก่วงการศึกษา และประเทศชาติได้อีกมาก จึงเป็นที่น่าเสียดาย และอาลัยเป็นอย่างยิ่ง

ด้วยกุศลผลบุญที่ได้ประกอบมาในสมัยที่ยังมีชีวิตอยู่ กรรมนั้นคงจะดลบันดาลให้อาจารย์สุรพล แย้มศรี ได้ประสบแต่ความสุขสบายในสัมปรายภพตลอดไป

(นายสมาน แสงมลิ)

อธิบดีกรมวิสามัญศึกษา

๑๑ มี.ค. ๑๙

อาจารย์สุรพล

ผู้สู้งานจวบจนวาระสุดท้าย

ดิฉันได้มีโอกาสเห็นการปฏิบัติงานของอาจารย์สุรพลอย่างใกล้ชิดเมื่อครั้งอาจารย์ยังทำงานอยู่ในกรมการฝึกหัดครู อาจารย์และคณะกรรมการจัดทำข้อสอบได้มาขอใช้สถานที่ของวิทยาลัยครูสวนดุสิตซึ่งในขณะนั้น ดิฉันเป็นผู้อำนวยการอยู่เป็นสถานที่จัดทำ งานนั้นเป็นงานรีบด่วนที่ต้องทำให้เสร็จเรียบร้อยภายในเวลากำหนด อาจารย์และคณะจึงต้องทำงานแม้ขนในเวลากลางคืน ต้องนอนค้างกันในห้องทำงาน ดิฉันได้เห็นการสู้งานของอาจารย์ ความรับผิดชอบในหน้าที่ ความเสียสละทุ่มเทที่อาจารย์ให้แก่งานที่ได้รับมอบ ทำให้ดิฉันเกิดศรัทธาในตัวอาจารย์เป็นอย่างมาก ครั้นเมื่อวิทยาลัยครูสวนดุสิตได้มีโอกาสรับอาจารย์ไว้ในสังกัด จึงเป็นความยินดีอย่างยิ่งของดิฉัน

แม้ว่าอาจารย์จะรักการสอนคณิตศาสตร์และทำหน้าที่หัวหน้าหมวดคณิตศาสตร์ได้อย่างดีแต่บุคลิกของอาจารย์

เรียกร้องให้วิทยาลัยมอบงานสำคัญยิ่งอีกอย่างหนึ่ง ให้งานนั้นคืองานวัดผล งานนี้ต้องการผู้มีฝีมือเช่นอาจารย์ ต้องการผู้มีบุคลิกเช่นอาจารย์

งานวัดผลเป็นงานที่มีขอบข่ายปริมาณงานกว้างขวางอย่างยิ่ง นับตั้งแต่การกำหนดการสอบ การรวบรวมข้อสอบ การพิมพ์ การตรวจทาน การนับ การบรรจุซอง การเก็บรักษา การจ่าย การรับข้อสอบคืน การรับคะแนน การทำคะแนน การสรุปผลการเรียนของนักเรียนแต่ละคนในจำนวนหลายพันคน งานนี้เป็นงานที่ต้องทำกันอย่างหนักตลอดปี เป็นงานที่ต้องการหัวหน้าที่มีบุคลิกเหมาะสมกับงานเป็นพิเศษหลายประการ กล่าวคือ ต้องเป็นผู้ที่เพื่อนร่วมงานยอมรับนับถือ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความพากเพียร เสียสละ อดทน มีความละเอียด รอบคอบ สุขุม ใจเย็น ระมัดระวัง ซื่อสัตย์สุจริต รู้จักรักษาความลับ รู้จักผ่อนปรน ตลอดจนมีความคิดสร้างสรรค์ที่จะปรับปรุงงานให้ได้ผลดี และรวดเร็วยิ่งขึ้น คุณสมบัติเหล่านี้มีพร้อมอยู่ในตัวอาจารย์วิทยาลัยจึงได้มอบงานสำคัญนี้ให้ โดยแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้า

หน้าฝ่ายวัดผล อาจารย์ต้องทำงานหนักอย่างหามรุ่งหามค่ำ ไม่มีวันเสาร์ อาทิตย์ ไม่มีปิดเทอมมาเป็นระยะเวลายาวนานมิใช่น้อย อาจารย์สู้งานไม่มีถอย มาในระยะหลังสุขภาพของอาจารย์ไม่อำนวยให้อาจารย์ทำงานหนักเช่นเดิม วิทยาลัยจึงจัดให้อาจารย์มีผู้ช่วยมากขึ้นเพื่อมิให้อาจารย์ต้องทำงานหนักเกินไป อาจารย์ก็สู้ต่อไปโดยไม่คิดว่าจะเป็นผู้แพ้ แต่ในที่สุดอาจารย์ก็จำต้องยอมแพ้ต่อโรคาพยาธิ ยอมรับในความไม่เที่ยงแท้ของสังขาร เมื่อคืนวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ศกนี้ ทิ้งไว้แต่คุณความดีที่เป็นแบบฉบับสืบไป

ขอคุณความดีทั้งหลายทั้งปวงที่อาจารย์สุรพลได้ประพฤติปฏิบัติสะสมมาแล้วเป็นเวลายาวนาน และกุศลผลบุญที่ผู้อยู่หลังตั้งใจอุทิศให้จงมีผลดลบันดาลให้ดวง - วิญญาณของอาจารย์สุรพล ประสบแต่ความสุขสงบในสัมปรายภพชั่วนิรันดร.

1 มี.ค. 18

คำไว้อาลัย
แด่
อาจารย์สุรพล แย้มศรี

มรณกรรมของอาจารย์สุรพล แย้มศรี ยังความเศร้าสลดใจอย่างยิ่งแก่พวกเราชาววิทยาลัยครูสวนดุสิต นับเป็นความสูญเสียทั้งครูแก้วและเพื่อนแก้ว

อาจารย์สุรพลได้อุทิศตนเพื่อ "งาน" อย่างแท้จริง ซื่อสัตย์ พากเพียร อดทน และกอรปด้วยเมตตากรุณา ต่อศิษย์โดยเสมอหน้ากัน แม้จะมีโรคประจำตัวก็ไม่เคยย่อท้อ ปฏิบัติหน้าที่อย่างเข้มแข็ง รับผิดชอบและมีน้ำใจ ตราบจนวาระสุดท้ายแห่งชีวิต เหลือแต่คุณงามความดี สถิตอยู่ในดวงใจของพวกเรา....ชั่วฟ้าดิน

ขออำนาจกุศลผลบุญ และคุณงามความดีที่อาจารย์สุรพล แย้มศรี ได้ประกอบขึ้นครั้งมีชีวิตอยู่ ได้โปรดดลบันดาลให้ดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ ไปสู่สุคติในสัมปรายภพ เทอญ

วิทยาลัยครูสวนดุสิต

๖ มีนาคม ๒๕๑๙

......ดอกไม้สีขาว

ดอกไม้ดอกหนึ่งซึ่งสีขาว
บานอยู่ที่ราวริมป่า
รายรอบด้วยมาลีสีสดตา
แต่....สีขาวเด่นกว่า ...ผกาดิน

หยาดน้ำค้างยังค้างกลางเกสร
กลีบซ้อนเรียงระเบียบเรียบร้อยสิ้น
กลิ่นระรวยรื่นนาสามารินริน
ไร้มลทิน, ขาว........นุ่มนวลชวนศรัทธา

ดอกไม้ป่าจากแนวป่ามาสู่เหย้า
น้ำค้างเช้ายังแวมแววแจ่มจ้า
แต่วันนี้ ....ยังมีหยาดน้ำตา
หล่นอยู่บนกลีบผกา........จนพร่างพรู........

สมประสงค์ ปิ่นจินดา สถาบิตานนท์

๑ มีนาคม ๒๕๑๘

แด่ พี่ครูสุรพล แย้มศรี

สุภาพบุรุษแห่ง พระราชวังจันทรเกษม

สองพ่อลูกจูงมือกันมะงุมมะงาขึ้นที่ท่าเรืออยุธยา เมื่อ ๓๐ ปี ก่อนโน้น ดูท่าทางเป็นบ้านนอกอยู่สักหน่อย โดยเฉพาะผู้เป็นลูก ถึงแม้จะแต่งเครื่องแบบนักเรียน แสดงว่าเรียนจนจบชั้นมัธยมปีที่ ๖ จากโรงเรียนประจำจังหวัดสุพรรณบุรีก็ตาม แต่ก็มีท่าทางตื่นตาตื่นใจดูเมืองอยุธยาเมืองหลวงเก่าแห่งนี้นัก

ถึงอย่างไรพ่อก็พา "จรินโท" มาถึงโรงเรียนฝึกหัดครู อยุธยาจนได้

บุรุษหนุ่ม ร่างสันทัด ผิวค่อนข้างคล้ำ ไว้ผมชนิดเรียกว่า ทรงต่ำ เป็นผู้มาต้อนรับ พร้อมกับแนะนำตนเองว่า

"ผมชื่อ สุรพล แย้มศรี เป็นครูผู้ปกครองนักเรียนฝึกหัดครูอยุธยานี่ครับ" เขาพูดกับพ่อซึ่งเป็นคนบ้านนอกอย่างนอบน้อม ท่าทางของครูหนุ่มผู้นี้จับใจ และดึงความประหม่าให้หายไปจากนักเรียน ฝึกหัดครูใหม่ได้อย่างประหลาด

ตอนนั้นโรงเรียนยังไม่เปิด ครูสุรพลก็เลยให้จรินโท ไปรับประทานข้าวกับท่านทุกวัน

พอโรงเรียนเปิด ก็มีนักเรียนฝึกหัดครู หลั่งไหลมาทั่วทุกจังหวัดในประเทศไทย จังหวัดละ ๑ คนบ้าง ๒ คนบ้าง ล้วนแล้วแต่เป็นนักเรียนที่สอบชิงทุนได้แล้วทั้งสิ้น

ที่จำได้คือ

พ.อ. เรือง แรมรุทธ์ (เสียชีวิตในสนาม)
พ.อ. เฉลิม พันธ์ทอง (ศูนย์การทหารราบ)
พ.ต. สุวรรณ สุขแก้ว (นายอำเภอประจวบ ถูกลอบยิงเสียชีวิต)
นายมงคล ศรีไพรวัลย์ (ศึกษาธิการภาค ๕)
นายประจวบ คำบุญรัตน์ (รองอธิบดีกรมการศาสนา)
เป็นต้น

ส่วนข้าพเจ้านายจรินโท ก็ได้เป็นหัวหน้าปกครองนักเรียน อาจารย์สุรพลสอนคณิตศาสตร์ ซึ่งเป็นวิชาที่ข้าพเจ้าชอบที่สุด

ถ้าสอบซ้อมครั้งใด สอบเฉพาะภาษาอังกฤษ, ไทย

วิทยาศาสตร์ เว้นคำนวณแล้ว ผู้ที่สอบได้ที่ ๑ มักได้ได้แก่ นายเรือง แรมรุทธ์ เพราะหมอนี่มาจากพระตะบอง เก่งภาษาฝรั่งเศสอยู่แล้ว มาเรียนภาษาอังกฤษก็หวานไปเลย แต่ถ้าสอบรวมทั้งหมด หรือ คณิตศาสตร์ วิทยา-ศาสตร์ อย่างเดียว ข้าพเจ้าก็คว้าที่ ๑ มาได้อย่างลอยลำ

ความเก่งในด้านคณิตศาสตร์ รวมทั้งการสอนด้วยนั้น ของอาจารย์สุรพลไม่มีใครเกิน ดังจะเห็นได้จากปีที่ ๒ ข้าพเจ้าได้ไปเรียนต่อที่ฝึกหัดครูประถม วังจันทรเกษม วันแรกก็พบกับอาจารย์ เรืองสวัสดิ์ พรหมสาขา ณ สกลนคร (ขณะนี้เป็นผู้พิพากษาหัวหน้าศาล) อาจารย์ผู้สอนคณิตศาสตร์ที่นั่น ท่านก็ถามข้าพเจ้าว่า

"เมื่ออยู่อยุธยา ใครเป็นคนสอนคณิตศาสตร์?"

เมื่อข้าพเจ้าบอกท่านว่า "อาจารย์สุรพล แย้มศรี ครับ"

ท่านก็ยิ้มแย้มเป็นอันดี แล้วบอกว่า "มือนั้นเขาแน่" งั้น, จรินโทก็มีหวังได้ทุนไปเรียนต่อจุฬาลง-กรณ์แน่

แต่ใครจะทายชีวิตใครถูก แม้แต่ตัวเอง !

ม้า ดาว และรถไฟแท้ๆที่ทำให้ชีวิตแปรปรวนไป

เมื่อข้าพเจ้าออกไปเป็นครู ที่จังหวัดปราจีนบุรี เมืองทหารแห่งนั้น มีเพื่อนครูคนหนึ่งอยู่ในกรมทหาร ชวนข้าพเจ้าไปเที่ยวในกรมเสมอ ท่าทางที่นายทหารขี่ม้า ติดดาววาววับบนบ่านั้น ไม่ต้องสงสัยเลยว่าจะไม่จูงใจให้ข้าพเจ้าอยากจะเป็นนายทหารอย่างยิ่ง

พอสิ้นปีก็มี คณะรัฐศาสตร์จุฬา เปิดเป็นรุ่น ๑ ข้าพเจ้าก็อยากไปเรียน ข้าพเจ้าจึงลาครูใหญ่ จะเดินทางไปสมัคร แต่อนิจจา พอมาถึงสถานีรถไฟก็พบเพื่อนเก่าทั้งครู นายทหาร และพนักงานรถไฟตลอดจนอากาศในเดือนมกราคมปีนั้นช่างหนาวเหน็บจนพวกเราต้องชวนกันกินเหล้า !

ผลก็คือ ถอนกันแล้วกันเล่า จนกลายเป็นปั๊กหลัก และข้าพเจ้าก็ไปรถไฟไม่ทันขบวน และวันนั้นรัฐศาสตร์จุฬาก็เปิดรับเป็นวันสุดท้าย

ข้าพเจ้าเคว้งอยู่กรุงเทพ ฯ หลายวัน จึงเห็นประกาศของโรงเรียนนายร้อย จปร. รับสมัครนายร้อยสำรอง จึงไม่รีรอที่จะสมัคร และบังเอิญก็เข้าได้

อีก ๑ ปีต่อต่อมา ในปี ๒๒๙๓ ข้าพเจ้าก็สำเร็จเป็นร้อยตรี ประจำอยู่ที่ปืน ๑ สพานแดง บางซื่อพระนคร

เป็นเวลาเดียวกับที่อาจารย์ สุรพล ย้ายมาอยู่กระ-ทรวงศึกษาธิการ ข้าพเจ้าก็ไปเยี่ยม และพยายามชักชวนท่านมาดื่มสุราฉลองที่ร้านเจ๊กโกทางรถไฟสักที แต่ท่านก็ติดธุระจนแล้วจนรอด

แต่ข้าพเจ้าก็คิดอยู่ว่า วันหนึ่ง คงมีโอกาสได้เลี้ยงแน่ อนิจจา ข้าพเจ้าตกอยู่ในความประมาทในความไม่เที่ยงแท้ของสังขารโดยแท้!

เพราะอยู่ๆ ข้าพเจ้าก็สะดุ้งสุดตัวเมื่ออ่านหนังสือพิมพ์ไทยรัฐประกาศว่า ให้นักเรียนฝึกหัดครูมัธยมรุ่นอาจารย์สุรพล ไปสวดพระอภิธรรม อาจารย์สุรพล แย้มศรี ในวันที่ ๓ มี.ค. ๑๙ คือวันนี้ที่วัดมกุฏ

ครูที่แสนสุภาพ และพี่ที่ใจดีของข้าพเจ้า สิ้นบุญเสียแล้ว โดยข้าพเจ้ามิได้ทันเห็นใจ

พี่สุรพลที่รัก ขอให้พี่เดินทางไปสู่สุคติก่อนเถิด อีก ๔๐ ปี ข้างหน้า น้องจะตามไปกราบพี่ถึงที่อยู่(เพราะหมอดูทายไว้ว่า อีก ๔๐ ปีข้างหน้าน้องจึงจะตายในเครื่องแบบนายพลแห่งกองทัพบกไทย !) และขอให้อำนาจคุณพระรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์ทั้งหลายในสากลโลก และความดีของที่พี่กระทำไว้ต่อกระทรวงศึกษาธิการและชาติไทย โดยมิได้หวังสิ่งตอบแทนใด ๆ มากไปกว่าเงินเดือนประจำนั้น จงได้ดลบันดาลให้ดวงวิญญาณอันสะอาดบริสุทธิ์ของพี่จงไปสถิตย์ยังสรวงสวรรค์ชั้นฟ้าอย่างน้อยก็ชั้นดาวดึงส์โน้นเทอญ แล้วอย่าลืมส่งข่าวให้น้องรู้บ้างจะได้ตามไปถูก.

รักและเคารพพี่ด้วยใจจริง

พันโท จรินทร์ โสมภีร์ ณ ลานช้าง

อาจารย์กองการศึกษา ศูนย์การทหารปืนใหญ่ ลพบุรี

๓ มี.ค. ๑๙

พี่ที่รักสุดชีวิต

การจากไปอย่างไม่มีวันกลับของพี่ นำความโศกเศร้าอย่างสุดซึ้งมาให้นึกและลูก ๆ อย่างสุดที่จะพรรณนาเพราะเป็นการจากที่รวดเร็วโดยไม่ได้คาดคิดมาก่อน แม้นึกจะได้เตรียมใจอยู่ตลอดเวลานับตั้งแต่ทราบว่าพี่เป็นโรคหัวใจและเบาหวาน คงไม่วันใดก็วันหนึ่งเราคงจะต้องพลัดพรากจากกันอย่างแน่นอน แต่ไม่ได้คิดว่ามันจะรวดเร็วจนเกินไปจนเตรียมตัวเตรียมใจไม่ทัน นับตั้งแต่วันที่นึกนำพี่ไปส่งที่โรงพยาบาลพระมงกุฏเกล้าในคืนวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๙ นึกก็พยายามดูแลเยี่ยมเยียนอย่างใกล้ชิด อาการป่วยของพี่ดีขึ้น นึกคิดว่าอีกไม่นานพี่คงหายป่วยและคงได้กลับไปพักรักษาตัวที่บ้านพร้อมลูกและเมีย

วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๙ เช้ามืดนึกได้นำข้าวต้มไก่ซึ่งพี่สั่งให้ทำเพื่อจะนำไปป้อนให้ที่โรงพยาบาลดังเช่นที่เคยปฏิบัติมาทุกวัน พอเปิดประตูห้องเข้าไปมองเห็นเตียงซึ่งพี่เคยนอนว่างเปล่า โดยสัญชาตญาณนึกก็

เดาได้ทันทีว่าพี่ได้จากนึกและลูก ๆ ไปแล้วอย่างไม่มีวันกลับ นึกเป็นลมฟุบหน้าอยู่ข้างโต๊ะพยาบาลเวร หลังจากหักห้ามจิตใจได้แล้ว พยาบาลก็เล่าให้ฟังว่า ในคืนวันนั้นเวลาประมาณ ๒๒ นาฬิกา พี่หายใจไม่สะดวกแพทย์เวรได้ช่วยเหลืออย่างเต็มที่ แต่ก็ไม่สามารถจะช่วยชีวิตพี่ได้ พี่จึงจากไปด้วยอาการสงบเมื่อเวลาประมาณ ๒๒.๔๕ นาฬิกา โดยนึกและลูก ๆ และญาติมิตรไม่มีใครได้เห็นใจเลยแม้แต่คนเดียว

ปรกติพี่เป็นคนรักลูกรักเมียยิ่ง การขาดพี่เหมือนนึกและลูก ๆ ขาดร่มโพธิ์ทองที่ดียิ่งไปตลอดชีวิต นับตั้งแต่นี้ต่อไปจะไม่มีพี่และพ่อให้นึกและลูก ๆ ได้เรียกอีกต่อไปแล้ว ยังจำได้ถึงคืนวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๙ เวลาประมาณ ๑๙.๓๐ น. พี่ใช้ให้นึกกลับบ้านและสั่งให้นึกทำข้าวต้มไก่ไปให้กิน พร้อมทั้งสั่งให้เตรียมเครื่องโกนหนวด น้ำมันใส่ผมไปช่วยแต่งตัวให้พี่ นึกไม่ได้สังหรณ์ใจแม้แต่น้อยว่าจะต้องนำสิ่งเหล่านั้นไปโกนหนวดและแต่งผมให้พี่ในวันอาบน้ำศพที่วัดมกุฏกษัตริยาราม เพราะมองดู

อาการภายนอกแล้วคิดว่าพี่คงจะหายแน่ ลูก ๆ รบเร้าจะไปเยี่ยมคุณพ่อทุกวัน แต่นึกกลัวจะไปกวนใจพี่จึงขอผลัดว่าให้คุณพ่อค่อยยังชั่วเสียก่อนเจึงจะพาไป น้องหน่อยไม่ยอม ดังนั้นวันที่ ๒๕ ก.พ. ๑๙ เวลาประมาณ ๑๔.๐๐ น. นึกจึงพาลูกทั้งสองคือน้องหนึ่งและน้องหน่อยไปเยี่ยมพี่ พี่ยังคุยยิ้มแย้มชวนให้ลูกดูกราฟหัวใจซึ่งเต้นอยู่ในจอทีวี และดูการให้อ๊อกซิเจน วันนั้นเป็นวันที่พ่อได้เห็นหน้าลูกเป็นครั้งสุดท้ายก่อนตายจาก

พี่เป็นคนอดทนไม่เคยปริปากบอกนึกถึงเรื่องการเจ็บป่วย นึกได้สังเกตการเหนื่อยง่ายของพี่ จึงได้ชวนไปหาหมอที่โรงพยาบาลเพื่อตรวจเช็คร่างกาย จึงทราบว่านอกจากพี่จะเป็นโรคเบาหวานแล้วยังเป็นทั้งโรคหัวใจและความดันโลหิตสูง ซึ่งนึกก็หนักใจตลอดมา จึงคอยเตือนให้ไปหาหมอทุกครั้งที่หมอนัด แต่พี่เป็นคนรักงานไม่เห็นแก่ความเหนื่อยยาก แม้จะทราบว่าสุขภาพไม่ค่อยแข็งแรงแต่ใจยังคงสู้งาน ขณะป่วยอยู่ที่โรงพยาบาลยังพูดถึงงานอยู่เสมอ

พี่เป็นคนใจดี มีเมตตาธรรม มีความโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ตลอดชีวิตพี่สร้างแต่กรรมดี ช่วยเหลือญาติมิตรและลูกศิษย์ตลอดมา ทุกคนจึงรักใคร่พี่มาก การจากไปอย่างไม่มีวันกลับของพี่ทุกคนเสียใจอย่างสุดที่จะพรรณนา

ขอบุญกุศลที่พี่ได้บำเพ็ญไว้ และที่นึกได้บำเพ็ญไปแล้ว และจะบำเพ็ญต่อไปในอนาคต จงดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของพี่จงสงบสุข ไปสู่สุคติในสัมปรายภพต่อไป ถ้าชาติหน้ามีจริงขอให้นึกและลูก ๆ ได้เป็นเมียและลูกของพี่ทุกชาติค่ะ.

สมนึก แย้มศรี

สิ่งที่ควรคำนึง

จากรายการพุทธประทีปครั้งที่ ๖๗๓

ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง ๕

วันเสาร์ที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๑๘ เวลา ๐๙.๐๐–๐๙.๔๕น.

ขอเจริญสุข ท่านผู้ชมทางบ้าน

วันนี้ อาตมารู้สึกมีความยินดี ที่ได้มาพบกับท่านทั้งหลาย ในรายการพุทธประทีปอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งเดิมคิดว่าจะมาไม่ทัน เพราะเดินทางไปอบรมพนักงานบริษัทปูนซีเมนต์ไทย จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่อำเภอทุ่งสง และเดินทางกลับมาถึงเมื่อสักครู่นี้เอง เนื่องจากรถด่วนเสียเวลาไปชั่วโมงเศษ เมื่อมาถึงก็ถามคุณสุพจน์ ถึงเหตุการณ์ในกรุงเทพฯ ว่าเป็นอย่างไรบ้าง สงบดีหรือ ? คุณสุพจน์ก็รายงานให้ฟังถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ

ทุกวันนี้ พอตื่นขึ้นมา ทุกคนก็คงจะรู้สึกคล้าย ๆ กันว่า วันนี้จะมีอะไรเกิดขึ้นกับบ้านเมืองของเราบ้าง ที่ตื่น

เช้าขึ้นมาแล้วมีความรู้สึกสดชื่นเบิกบานแจ่มใส มีความมั่นใจปลอดภัยในชีวิตนั้น ลดน้อยลงทุกวัน พอตื่นมาเราก็เผชิญกับความยุ่งยากต่อปัญหาทั้งปวงทั้งในบ้านเมืองและรอบ ๆ บ้านเมืองเรา

ปัญหาในบ้านเมืองเราเวลานี้ ก็มีหลายอย่างที่ทำให้เกิดความวุ่นวาย และปัญหาเหล่านั้น ก็ทำให้คนไทยเราส่วนใหญ่ มีความวิตกกังวล กังวลตรงที่ว่า ไม่รู้ว่าบ้านเมืองจะเป็นอย่างไร จะลงเอยในลักษณะอย่างไร เพราะมีแต่เรื่องเรื้อรังวุ่นวายมาโดยตลอดหาความปรกติสุขไม่ได้เลย เรื่องนี้เงียบไป เรื่องใหม่ก็เกิดขึ้นต่อไปอีก ถ้าบ้านเมืองเป็นอยู่อย่างนี้ ก็เห็นจะเป็นบ้านเมืองที่ไม่น่าอยู่แล้ว

ประจวบกับเหตุการณ์ในปัจจุบัน มีหลายอย่างที่หลายคนคิดว่าเป็นสัญญาณอันตรายหรือเป็นเหตุอาเภทอย่างใดอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้น ในบ้านเมืองของเรา ก็คือในกรณีที่พระธาตุพนมได้พังทะลายลงมา หลายคนเกิดวิตกกังวลว่า เอ๊ะ ! อะไรจะเกิดขึ้นในบ้านเมือง ถ้าเรานึกย้อนไปเมื่อประมาณเดือนเศษ ๆ มานี้ สภาพเหตุการณ์อย่างนี้รอบบ้านของเราก็เกิดขึ้นเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางศาสนา นั่นคือ

ประเทศพม่า หรือสหภาพพม่า ประสพภัยธรรมชาติ เจดีย์พังลงมา ๔๐๐ กว่าองค์ โดยเฉพาะแถวพุกาม และริมฝั่งแม่น้ำอิรวดี เจดีย์องค์สำคัญในพม่าองค์หนึ่ง คือ สเวดากอง ก็พังเหมือนกัน

คำว่า สเวดากองนี้ ไม่ใช่ **ชเวดากอง** ชเวดากองนั้นอยู่ที่เมืองย่างกุ้ง ส่วนสเวดากองอยู่ที่พุกาม องค์ที่พังนี้เรียกว่า สเวดากอง ที่ว่ามีทองคำสุกอร่ามอยู่นั้นก็เป็นทองคำจากกรุงศรีอยุธยา คือ ชเวดากอง ซึ่งยังอยู่เป็นปรกติดี แต่ว่า ที่พังนั้นคือ สเวดากองอยู่ที่เมืองพุกาม

ครั้นแล้ว ไม่นาน จู่ ๆ พระธาตุพนมของเราก็พังลงมาอีก ก็เลยทำให้ประชาชนทั้งหลาย เริ่มคิดมากว่าอะไรคงจะเกิดขึ้น อาตมาเองมีความรู้สึกสะเทือนใจเมื่อได้ทราบข่าวว่าพระธาตุพนมพัง แต่ก็มานึกได้ว่า พระธาตุพนมนี้เป็นเจดีย์ที่เก่าแก่มานานแล้ว อายุของเจดีย์อยู่ในระยะเวลาที่จวนจะพัง คือจะอยู่ยั่งยืนต่อไปอีกไม่ได้ เราเองเป็นพุทธศาสนิกชนและได้รับการอบรมหลักคำสอนในพระศาสนามา ถึงกฎอนิจจัง คือความไม่เที่ยง

ความไม่เที่ยงนั้นเราจะต้องเข้าใจ อย่างลึกซึ้งและถูกต้อง และสิ่งทั้งปวงที่เกิดมาในโลกเรานี้ ย่อมประสบกับ

กฎอนิจจังทั้งสิ้น ไม่มีสิ่งใดเป็นสิ่งที่แน่นอนคงที่ ไม่ว่าสิ่งนั้นจะมีวิญญาณครอง หรือไม่มีวิญญาณครอง ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงทั้งหมด ชีวิตของเราก็ตกอยู่ในสภาวะคืออนิจจังนี้เหมือนกัน เจดีย์ก็ตกอยู่ในสภาวะอนิจจังนี้ แต่ว่าของเรานั้นยังนับว่าโชคดี โชคดีกว่าพุทธศาสนิกชนในสหภาพพม่า ที่ว่าโชคดีนั้นเพราะว่าพุทธศาสนิกชนในสหภาพพม่า เจดีย์พังมากกว่าเราตั้งหลายพันองค์ และภาวะของสังคมของเศรษฐกิจ และการเมือง ไม่เอื้ออำนวยที่จะซ่อมแซมบูรณะถาวรวัตถุในพระพุทธศาสนาให้อยู่ในสภาพที่ดีได้ หรือเจริญต่อไปได้ จึงคงเป็นกองอิฐกองอยู่กับพื้นดินเช่นนั้น

ส่วนประเทศไทยเรานั้น สภาพของการเมืองก็ดีทางเศรษฐกิจก็ดี ยังไม่สายเกินไป ที่จะบูรณะขึ้นมาได้ ยังอยู่ในภาวะที่เรากำลังจะร่วมสร้าง ร่วมกระทำอะไรก็ได้ ถ้าเกิดไปพังเมื่อตอนการเมืองเปลี่ยนแปลงไป เขาอาจจะไม่คิดสร้างก็ได้เพราะในยุคนั้นเขาอาจไม่เห็นว่า พุทธศาสนานี้จะมีความสำคัญอย่างไร แต่ปัจจุบันนี้บ้านเมืองเรา ยังอยู่ในสภาพที่บูรณะปฏิสังขรณ์ได้

ดังจะเห็นได้จากทุกฝ่าย คนไทยทุกคนก็กระตือรือร้น รัฐบาลก็ไม่นิ่งดูดายเตรียมตั้งงบประมาณ ในการบูรณะ-ปฏิสังขรณ์ขึ้นมาทันที อาตมาเองนั้นคิดในแง่ดี คิดในแง่ดีตรงที่ว่า เจดีย์พระธาตุพนมนี้ เป็นเจดีย์ที่พุทธศาสนิกชนทั้งสองฝั่งโขง ให้ความเคารพนับถือ คือทั้งฝั่งซ้ายและฝั่งขวา

ในปัจจุบันนี้ ฝั่งซ้ายกับฝั่งขวามีปัญหาขัดแย้งกันบ่อย ๆ โดยเฉพาะปัญหาทางด้านการเมือง อาจเป็นเหตุหนึ่ง ที่ทำให้พี่น้องสองฝั่ง ขาดการติดต่อกันก็เป็นได้ แต่เมื่อเจดีย์องค์นี้พังทลายลง อาจเป็นนิมิตดี ที่เป็นเครื่องประสานรอยร้าวให้พุทธศาสนิกชนทั้งสองฝั่ง มาร่วมกันสร้างปูชนียวัตถุขึ้นไว้เป็นหลักของชีวิต และจิตใจสักหลังหนึ่ง ก็คงจะเป็นเครื่องประสานรอยร้าว ความขุ่นข้องหมองใจ ให้สงบระงับลงได้ นี่คือนิมิตดี ดีตรงที่ว่า เราจะได้มาร่วมจิตร่วมใจกัน สร้างความดีกัน อย่างน้อยก็ช่วยกันบูรณะเจดีย์พระธาตุพนม ให้เป็นหลักหรือเป็นศรีสง่า ของพระพุทธศาสนาต่อไป เจดีย์นครพนมก็จะเป็นจุดเชื่อม จิต

ใจของทั้งสองฝั่ง ให้มีความแนบสนิทเหมือนพี่ เหมือนน้อง
กันตลอดไปก็ได้

ถึงโอกาสถึงเวลาแล้ว ที่พี่น้องทั้งสองฝั่ง คือทั้งฝั่งซ้าย และฝั่งขวา ที่ให้ความเคารพนับถือ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จะได้มาช่วยกันบูรณะปูชนียวัตถุ สิ่งนี้ให้เป็นศรีสง่า ของพระพุทธศาสนาต่อไป เพราะสิ่งใดก็ตาม ที่เป็นสมบัติพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะเจดีย์พระธาตุพนมนี้ ไม่ใช่เป็นสมบัติของประเทศใดประเทศหนึ่งโดยเฉพาะ เป็นสมบัติของพุทธศาสนิกชนทุกคน ไม่ว่าสมบัติชิ้นนี้ จะอยู่ฝั่งไหนไม่สำคัญ ถึงแม้ปูชนียวัตถุชิ้นนี้จะอยู่ฝั่งขวา คือในประเทศไทยเราก็เป็นสมบัติของพุทธศาสนิกชนฝั่งซ้ายเหมือนกัน ที่เราจะได้ช่วยกันบูรณะ มาสร้างสรรคือได้มีโอกาสมาทำบุญร่วมกัน การทำบุญร่วมกันนี้ จะเป็นเครื่องขจัดเวรขจัดภัยต่าง ๆ ให้หมดสิ้นไปได้

อีกประการหนึ่งสภาวะบ้านเมืองในปัจจุบันนี้ เราจะพบว่า มีแต่การก่อเวรก่อกรรมต่างฝ่ายต่างจะสร้างเวรซึ่งกันและกัน ไม่มีวันที่จะจบสิ้นลงได้ เพราะว่ากฎของวัฏฏสงสารนั้น เมื่อเราก่อเวรอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นมา เวรก็ต้อง

สนองเวรไม่มีทางที่จะสิ้นสุดลง พระพุทธองค์ท่านจึงสอนพุทธศาสนิกชนว่า ถ้าเราคิดจะจองเวรกัน เพื่อที่จะเอาชนะด้วยอำนาจของทิฏฐิมานะ อย่างใดอย่างหนึ่งก็ตาม หรือเพื่อที่จะทำลายล้าง หรือห้ำหั่นกันอย่างไรก็ตาม เวรทั้งปวงเหล่านี้ไม่มีทางระงับได้ มีแต่เวรนั้นจะก่อยืดยาวไปอีก

ถ้าเราฆ่ากันในชาตินี้ ชาติต่อไปก็ต้องฆ่ากันไม่มีที่สิ้นสุด และบุคคลที่ฆ่ากันนั้นก็ไม่ใช่ใครที่ไหน คือคนไทยเราเอง แล้วเรื่องอะไรเราจะต้องมาฆ่ากัน เรื่องอะไรเราจะต้องมาจองเวรกัน สิ่งใดที่เราจะทำให้สงบระงับได้ ด้วยอำนาจขันติธรรมก็ดี เมตตาธรรมก็ดี สิ่งนั้นควรจะร่วมกันทำ ร่วมกันประพฤติ ทุกสิ่งทุกอย่างก็จะระงับลง หรือแม้แต่เวรที่เราจะจองกัน จะเป็นฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก็ตามแต่ ถึงแม้ว่าเราเป็นเพื่อนมนุษย์ร่วมโลกเดียวกันก็ไม่ควรที่จะกระทำเช่นนั้น เพราะเวรนั้นก็จะไม่สงบระงับลงได้

นี่คือการที่เรามาร่วมกันสร้างกุศล ก็เป็นเครื่องกำจัดเวร กำจัดภัย เพราะการทำบุญร่วมกันนั้น ทำให้เรามีความรู้สึกเป็นมิตรต่อกัน ไม่เป็นศัตรูกัน ชาติบ้านเมืองปัจจุบันต้องการความเป็นมิตร ไม่ต้องการเป็นศัตรู ถึงแม้

เราจะถูกยุงเสี้ยมสอน ให้เป็นศัตรูกัน ระหว่างชาวนากับเจ้าของนา ระหว่างลูกจ้างกับนายจ้าง ระหว่างคนรวยกับคนจน ระหว่างครูบาอาจารย์กับลูกศิษย์ หรือระหว่างลูกกับพ่อแม่ก็ตาม เราก็ต้องคำนึงควรคิดควรคำนึงให้มากว่า สิ่งที่เราจะเป็นศัตรูกันนั้น มันให้ผลดีหรือผลเสียแก่สังคมของเราหรือแก่ตัวเราทุก ๆ คนที่อยู่ร่วมกันในสังคม สิ่งนี้เป็นสิ่งที่พุทธศาสนิกชนควรคำนึง

ฉะนั้นการที่เรามาร่วมกันสร้างกุศล ร่วมกันทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ที่เป็นประโยชน์นั้น จะเป็นเหตุแห่งความเจริญรุ่งเรือง รุ่งเรืองทั้งส่วนรวม รุ่งเรืองทั้งส่วนตน ไม่มีสิ่งใดที่จะให้ความสุขแก่ชีวิตเท่ากับการทำบุญ หรือการสร้างกุศล ถ้าเราไม่มีสิ่งนี้ เป็นหลักปฏิบัติ หรือเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ชีวิตของเราที่อยู่ในสังคมก็จะอยู่กันแบบตัวใครตัวมัน หรือถ้าใครมีกำลังมากกว่าก็อยู่ได้ ผู้ใดที่มีกำลังอ่อนแอกว่า ก็อยู่ในสังคมไม่ได้ ซึ่งก็เป็นเรื่องที่ไม่น่าสบายใจนักและผลสุดท้าย กำลังก็จะมากกว่าเหตุผล เมื่อใดกำลังมากกว่าเหตุผล บ้านเมืองก็ยุ่งอย่างที่เราพูดกันอยู่ในปัจจุบันนี้ว่า ถ้ากฎหมู่เหนือกฎหมายแล้ว ชาติบ้าน

เมืองก็ยุ่ง แล้วมันก็ยุ่ง ๆ อย่างที่เราเห็น ๆ กันอยู่ ว่ากฎหมู่นั้นยังเป็นกฎที่เรายังนิยมใช้กันอยู่ เรายังนิยมใช้กำลังกันอยู่ มากกว่าการใช้เหตุและผล

ในฐานะที่เราเป็นพุทธศาสนิกชน พระพุทธองค์ท่านสอนหลักปฏิบัติไว้ว่า ไม่ว่าเราจะทำอะไรลงไปก็ตาม ควรคิดควรพิจารณา ให้ละเอียดถี่ถ้วนกันเสียก่อน ภาษิตมีอยู่ว่า **นิสัมมะ กะระณัง เสยโย** ท่านบอกว่าใคร่ครวญเสียก่อนแล้วจึงทำ คือว่าไม่ว่าเราจะตัดสินใจทำอะไรลงไป เราควรใคร่ครวญให้ละเอียดถี่ถ้วนเสียก่อน อย่างเช่นปัญหาที่เกิดขึ้นในบ้านเมืองเรานี้ ความจริงไม่ใช่เป็นปัญหาใหญ่เลย เป็นเรื่องเล็กน้อยแท้ ๆ และก็เป็นเรื่องธรรมดา ที่เกิดขึ้นในบ้านเมืองของเรา แต่จากเหตุที่เราไม่ใคร่ครวญเสียก่อน เราทำลงไป ก็เกิดเป็นปัญหาขึ้นมา การใคร่ครวญทุกสิ่งทุกอย่างให้รอบคอบแล้วจึงทำ จึงเป็นสิ่งจำเป็นในสังคมปัจจุบันนี้

บ้านเมืองที่อยู่ได้อย่างเป็นปกติสุขนั้น ก็เพราะบ้านเมืองนั้นมีคนใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ ไม่ว่าจะทำอะไรก็ตามต้องใช้เหตุผล ไม่ใช่ใช้อารมณ์เข้าห้ำหั่นกัน เอะอะเรา

ก็จะยกพวกตีกัน หรือเอะอะเราก็จะใช้มติมหาชนเข้าห้ำหั่นทำลายกัน ต้องการอย่างนั้นอย่างนี้ ก็เอากำลังเข้าบีบคั้น ซึ่งไม่เป็นผลดีด้วยกันทั้งสองฝ่าย เพราะทางฝ่ายที่บริหารกิจการบ้านเมืองนั้นเขาก็ต้องใช้กำลังเหมือนกัน ถ้าหากว่าผู้ที่อยู่ในบ้านเมืองไม่เคารพกฎหมาย หรือทำเหตุใดเหตุหนึ่งให้เกิดวุ่นวายในบ้านเมือง ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ เดือดร้อนด้วยกันทั้งสองฝ่ายไม่เป็นผลดีทั้งสิ้น

ฉะนั้น การใช้เหตุผลในการพิจารณาตัวปัญหาให้ให้ถูกต้อง แล้วเราก็แก้กันด้วยเหตุผล ไม่ใช้อารมณ์แห่งความรุนแรง หรือความพยาบาทอาฆาตจองเวร เข้ามาทำลายล้างซึ่งกันและกัน เราก็จะแก้ปัญหาต่าง ๆ เหล่านั้นให้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เช่นกรณีชาวนาเป็นต้น เราควรใช้เหตุผลให้มาก เพราะคนไทยทุกคนนั้นมีค่า ชีวิตของคนมีค่าไม่ใช่ว่าไม่มีค่า และก็มีค่าทุกคนทุกอาชีพ ไม่ใช่ชาวนาเท่านั้นที่ตาย อาตมาไปนครศรีธรรมราช เมื่อวานนี้ ก็ไปเห็นสภาพของตำรวจตระเวนชายแดนถูกฆ่าตายไป ๑๐ คน แต่ไม่มีใครร้องเรียนเลย ไม่มีใครประท้วงเลยว่าตำรวจถูกฆ่าตายฆ่าตายไป ๑๐ คนแล้วก็ไม่มีใครคิดถึงเลย แต่พระบาทสมเด็จ

พระเจ้าอยู่หัวนั้น ท่านทรงห่วงใย ทราบว่าพรุ่งนี้ท่านจะเสด็จไปเยี่ยม นี่คือสภาพที่เกิดขึ้น ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ชีวิตของตำรวจ ๑๐ ชีวิตนั้น ก็เป็นชีวิตของคนไทยเหมือนกัน เขาตายเพราะใครฆ่า ใครเป็นคนฆ่าเขา แล้วเขาทำหน้าที่อะไรบ้าง บุคคลเหล่านี้ทำหน้าที่พิทักษ์รักษาแผ่นดินไทย รักษาความสงบสุขของประชาชน แต่เขาตายไปแล้ว ๑๐ คน ตำรวจตาย ๑๐ คน ไม่มีใคร เรียกร้องประท้วงเอาชีวิตเขาคืนมาได้ นี่เป็นเรื่องที่น่าแปลก

เพราะฉะนั้น เราจะทำอะไรจะคิดอะไรก็ขอให้ใช้เหตุผลกันให้มากว่าบ้านเมืองเราอยู่ในภาวะอย่างนี้ เราควรช่วยกันอย่างไร ช่วยกันทำบ้านเมืองให้สงบสุขกันได้อย่างไร ไม่ใช่ช่วยกันโหม ช่วยกันกระพือ ให้บ้านเมืองนี้ลุกเป็นไฟและเดือดร้อนวุ่นวายมากขึ้น ทุกคนต้องช่วยกันคือช่วยกันดับไฟ จริงอยู่ปัจจุบันนี้มีคนคิดจุดไฟเผาบ้านเมือง แต่เราซึ่งเป็นประชาชนทุกคนต้องช่วยกันดับไฟ จุดขึ้นที่ไหนช่วยกันดับที่นั่น อย่าช่วยไปใส่เชื้อหรือไปกระพือ ให้มันลุกขึ้น เพราะเมื่อลุกขึ้นแล้วก็ไม่เป็นผลดีแก่ทุก ๆ คน

ที่อยู่ในผืนแผ่นดินไทยนี้ ความเป็นชาติอาจจะสูญสลายสิ้นไปเมื่อใดก็ได้ เราจะต้องระมัดระวังกันให้มากขึ้น

ฉะนั้นก็ต้องช่วยกัน ช่วยกันใช้เหตุผลพิจารณา ไม่ใช่เอะอะเราก็จะปลุกระดมมวลชนกัน ไปห้ำหั่นกัน หรือจะไปฆ่าใคร และถ้าฆ่าคนไทยกันเองก็ไม่รู้จะฆ่ากันไปทำไม มันมีสิ่งใดที่ภาคภูมิใจบ้าง ถ้าเราฆ่าคนไทยตายเสียคนหนึ่ง แล้วคนฆ่านั้นคือคนไทยด้วยกันเอง ไม่มีสิ่งใดที่น่าภาคภูมิใจเลย

ด้วยเหตุนี้ ขอให้สาธุชนทุกคนช่วยกันรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง ให้ผู้บริหารประเทศชาติเขาได้มีเวลาคิด มีเวลาใคร่ครวญสร้างสรรความเจริญ ให้เกิดขึ้นแก่บ้านเมืองบ้าง ไม่ใช่พอตื่นขึ้นมาก็มานั่งแก้ปัญหาในบ้านเมือง ไม่ต้องทำมาหากินอะไรกัน แล้วไม่ช้าชาติบ้านเมืองเราก็จะยากจนลง ความคับขันทางเศรษฐกิจก็จะบีบมากขึ้น เพราะเรามัวแต่มาทะเลาะเบาะแว้งกัน มัวแต่มาสร้างปัญหากัน และก็มานั่งแก้ปัญหากัน และไม่ช้าเราก็จะตกไปเป็นทาสของคนอื่น

ผู้ใดคนใดก็ตาม ที่สร้างเรื่องวุ่นวายขึ้นในบ้านเมือง ก็อย่าไปสนับสนุนส่งเสริม อย่าไปคล้อยตามด้วย ต้องพิจารณาให้ละเอียดว่า สมควรไหมที่จะไปทำอย่างนั้น

ในเมื่อบ้านเมืองเรานี้ มีระบอบการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยมีกฎหมายเป็นขื่อแปของบ้านเมือง มีเจ้าหน้าที่เขารักษากฎหมาย เรามีขบวนการยุติธรรมที่จะให้ความเป็นธรรมแก่ทุก ๆ คนในบ้านเมือง เราควรไหมที่จะไปก้าวก่าย ควรหรือไม่ที่เราจะไปสร้างเรื่อง เราควรจะเปิดโอกาสให้ผู้บริหารประเทศได้ทำงานกันอย่างเต็มที่ ให้ทุกหน่วยงานเขาได้ใช้หน้าที่ของเขาอย่างถูกต้อง ตามตัวบทกฎหมาย บ้านเมืองเราก็จะไม่มีปัญหา สิ่งใดที่ไม่เป็นธรรมเราก็มีผู้แทนของเราไปนั่งในสภา พอที่จะทักท้วงติงฝ่ายบริหารได้ ควบคุมฝ่ายบริหารได้ ซึ่งเราก็มีระบบการปกครองที่ดีอย่างนี้แล้ว เราจะมาสร้างปัญหาอะไรให้วุ่นวายในบ้านเมืองอีก เป็นเรื่องที่ทุกคนควรคิดและควรจะช่วยเหลือกัน

วิธีช่วยเหลือกันก็คือ ช่วยกันสร้างความสงบสุขให้เกิดขึ้นในบ้านเมืองของเรา จริงอยู่เรายอมรับว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมนั้น มันเป็นของธรรมดาเหลือเกิน สังคม

ใดที่เป็นสังคมที่คนอยู่รวมกันมาก ๆ มันก็มีปัญหาทั้งนั้น ปัญหาเรื่องนี้ก็เป็นของเก่า ซึ่งพระพุทธเจ้าท่านได้ตรัสเอาไว้ว่าเป็นของเก่า ไม่ใช่ของใหม่ เพราะตัวคนคือตัวปัญหา มีคนที่ไหน มีเรื่องที่นั่น และคนมากที่ไหน เรื่องก็มากที่นั่น แต่มีวิธีที่จะแก้ไม่ให้คนนี้เป็นสัตว์ที่ทำให้สังคมยุ่งได้ สิ่งที่มันยุ่ง ๆ ในปัจจุบันที่มันเกิดขึ้นในสังคมนั้น เรามีทางที่จะแก้ได้ และทางแก้ได้นั้นก็คือ การยึดมั่นในหลักปฏิบัติ

ท่านตรัสไว้ในคัมภีร์ พระสุตตันตปิฎก ในสังยุตต-นิกาย ท่านตอบปัญหาเทวดา ในสคาถวรรคเทวตาสังยุตต์ มีเทวดาไปทูลถามปัญหาพระพุทธองค์ ทูลถามในทำนองว่า ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้าผู้เจริญ มนุษย์เป็นสัตว์ผู้ยุ่ง ยุ่งเหลือเกินยุ่งทั้งข้างใน ยุ่งทั้งข้างนอก ใครหนอจะขจัดความยุ่ง-ต่าง ๆ เหล่านี้ให้ได้ คือเทวดานี้มองโลกมนุษย์มันยุ่งเหลือเกิน

พระพุทธองค์ท่านก็ตรัสว่า สิ่งที่จะขจัดความยุ่งยากของมนุษย์ได้นั้น ก็คือ มนุษย์ทุกคนต้องตั้งมั่นอยู่ในศีล อบรมจิตและปัญญาของตนเอง ให้เจริญอยู่ สิ่งนี้แหละที่จะขจัดปัญหายุ่งของคนได้

ถึงแม้ท่านตรัสย่อ ๆ อย่างนี้ แต่ก็มีเรื่องที่เราน่าคิดว่า การที่เราจะขจัดความยุ่งยากในมนุษย์ได้นั้น มนุษย์ทุกคนต้องมีศีล ศีลนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ถ้ามนุษย์คนใดไม่มีศีล เพียงแค่ศีล ๕ ข้อนี้ มันก็ยุ่ง ยุ่งตรงที่ว่า ศีล ๕ ข้อนี้ ทำให้มนุษย์ฆ่ากันได้อย่างสบาย ทำปาณาติบาต ทำให้มนุษย์นี้ไม่เคารพในสิทธิสมบัติของคนอื่น มีลักกันปล้นสดมภ์กัน ทำให้มนุษย์นี้ไม่เคารพในสิทธิในความรักของคนอื่น ประพฤติผิดในกามกัน ทำให้มนุษย์นี้ ไม่สำรวมวาจา ใช้วาจาพูดโกหกพกลม พูดแต่เรื่องที่ไม่จริง สร้างเรื่องสร้างราวที่เป็นเท็จขึ้นมา และก็ให้มนุษย์นี้พูดยุยงส่งเสริมให้แตกแยกกัน เป็นปิสุณวาจา ยุฝ่ายโน้นให้เกลียดชังกับฝ่ายนี้ ยุฝ่ายนี้ให้เกลียดชังกับฝ่ายโน้นเป็นการยุให้เกิดความแตกแยกสามัคคกัน ทำให้มนุษย์พูดคำหยาบ ด่าพ่อล่อแม่เขา โดยไม่เกรงกลัว ไม่เคารพในสิทธิของคนอื่นพูดคำหยาบคาย หรือพูดสิ่งที่เหลวไหลไร้สาระเป็นคนบ้าน้ำลาย เพราะว่ามนุษย์ขาดศีล เมื่อไม่มีศีลก็ทำชั่วทางกายทางวาจา อย่างนี้ เราจะเห็นได้ว่า ปัญหาที่มันวุ่นวายในสังคมปัจจุบันนี้ ก็เพราะว่า มนุษย์ไม่มีศีล ถ้ามีศีลแล้วไม่วุ่น

การที่จะแก้ปัญหาคือความวุ่นวาย ก็ต้องให้ทุกคนเป็นคนมีศีล ศีลนี้หมายถึงหลักปฏิบัติทางศาสนา ถ้าในทางสังคมคือบ้านเมืองแล้ว ก็ขอให้กฎหมายศักดิ์สิทธิ์ ศีลก็คือกฎหมายนั่นเอง เพราะกฎหมายบ้านเมืองนั้น ทำให้คนเคารพในสิทธิของกันและกันและมีหลักปฏิบัติที่มีระเบียบแบบแผนอันดีงาม เป็นกติกา เป็นกฎของสังคม ที่ใคร ๆ จะละเมิดมิได้ นั่นคือความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย ที่เราจะต้องทำให้มีขึ้นในบ้านเมือง ถ้ากฎหมายยังไม่ศักดิ์สิทธิ์อยู่ตราบใด บ้านเมืองจะสงบไม่ได้

พระพุทธองค์ ท่านได้ตรัสไว้ว่า ขั้นต้นนั้นมนุษย์ทุกคนต้องมีศีล ศีลก็คือข้อปฏิบัติทางกาย วาจา ที่ดีที่สะอาดนั่นเอง คือไม่ทำชั่ว ด้วยกาย และไม่ทำชั่วด้วยวาจา ถ้าทางสังคมก็หมายถึงกฎหมายที่เราใช้ในสังคม ต้องให้เป็นกฎหมายที่ศักดิ์สิทธิ์ขึ้นมา และก็ต้องให้มีระเบียบแบบแผนอย่างจริงจังขึ้นมา ไม่ใช่ปล่อยปละละเลย ให้ย่อหย่อนอย่างปัจจุบันนี้

ประการที่สอง มนุษย์ในสังคมจะต้องมี จิตที่มั่นคง จิตที่มั่นคงก็คือ จิตที่ไม่อ่อนไหว ไม่เป็นคนใจเบา

หูเบาเชื่ออะไรง่าย หวั่นไหวง่าย จิตใจของคนเวลานี้แกว่งไกวง่ายเหลือเกินกระทบอะไรนิดหนึ่งก็แกว่งไกวฟุ้งซ่านกันไปหมด เราจะทำอย่างไร ที่จะให้จิตใจนี้สงบ จิตใจที่จะสงบได้นั้น คือจิตใจที่มีสมาธิที่มั่นคง ต้องฝึกจิตให้มั่นคงไม่อ่อนไหวไปตามสภาพของอารมณ์ที่มากระทบ

ฉะนั้น เราจะต้องช่วยกัน ช่วยกันอบรมจิตใจของเราให้มั่นคงยิ่งขึ้น สาธุชนทุกคนที่อยู่ในลักษณะนอนสะดุ้งผวาอยู่ตลอดเวลาทุกวันนี้ ก็ขอให้เราพยายามฝึกฝนใจกันบ้างก่อนนอน สวดมนต์ไหว้พระ ฝึกสมาธิจิตกันบ้างตื่นเช้าขึ้นมา สวดมนต์ไหว้พระ ทำสมาธิจิต สักครู่หนึ่งแล้วเราค่อยเริ่มทำธุรกิจประจำวันของเรา ทำด้วยความมั่นใจทำด้วยจิตใจที่มั่นคง ไม่หวั่นไหวต่อสิ่งต่าง ๆ ง่าย อารมณ์ที่มากระทบ จะเป็นอารมณ์ที่ชัง หรืออารมณ์ที่ไม่ชัง ที่น่ารักก็ตาม ก็จะต้องมีสภาพจิตมั่นคง ไม่หวั่นไหวไปตามอารมณ์นั้นง่ายนัก ต้องเป็นคนใจคอหนักแน่นเข้าไว้

นี่เป็นสิ่งสำคัญที่สุด ที่เราจะต้องฝึกฝนอบรมกันเป็นประจำ การที่จะทำให้จิตมั่นคงนี้ ก็คือ เราจะต้องเข้าใจเข้าใจถึงสภาพของอารมณ์ หรือปัญหาต่าง ๆ ที่มันรุมล้อม

รอบตัวเราอยู่ในปัจจุบันว่าปัญหาเหล่านั้น เกิดมาจากอะไร และเราจะช่วยกันแก้ไขกันได้อย่างไร อาตมามองเห็นว่า ถ้าตราบใดเรายังแก้ปัญหาทางจิตไม่สำเร็จ ก็ไม่สามารถทำจิตใจของคนในสังคมให้มั่นคง สามารถที่จะอดทนได้ต่ออารมณ์ ทั้งที่เป็นอิฏฐารมณ์ และ อนิฏฐารมณ์ บ้านเมืองก็ต้องวุ่นวายอยู่อย่างนี้ เพราะคนที่ใจเบา ขาดสมาธิจิตในการที่จะดำรงชีวิตนั้น ย่อมจะอ่อนไหวง่าย อ่อนไหวไปในทางความชั่วก็ง่าย ความดีก็ง่าย แต่จิตที่อ่อนไหวไปนี้เป็นจิตที่ไม่มั่นคงทำความดีก็ไม่มั่นคง ทำความชั่วก็ไม่มั่นคง มันก็อ่อนไหวไปตามสภาพของอารมณ์ แต่มันก็เป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาในสังคม

เราจำเป็นอย่างยิ่งที่จะสร้างสมาธิจิตของคน ให้ดีขึ้น ให้มั่นคงขึ้น และให้มั่นคงในสิ่งที่ดี ให้ยึดมั่นในสิ่งที่ดีตลอดเวลา นี้เป็นอีกทางหนึ่งที่เราจะแก้ความวุ่นวายในสังคมมนุษย์

ประการที่สาม ก็คือ การสร้างปัญญา การสร้างปัญญานี้ เป็นสิ่งสำคัญที่สุด ปัญหาทั้งปวงที่เกิดขึ้นในบ้านของเรา เกิดมาจากความไม่เข้าใจในปัญหา ที่เราพูดกันอยู่เสมอว่า เพราะไม่เข้าใจซึ่งกันและกัน ตราบใดที่เรายังไม่

เข้าใจกันอยู่อย่างนี้ ไม่เข้าใจแม้แต่หน้าที่การงานของเรา ที่เราแบ่งกันทำ แบ่งกันปฏิบัติในสังคมแล้ว มันก็จะเป็นปัญหา เป็นปัญหาให้เกิดความก้าวก่าย แม้แต่ในการงานที่เรากระทำกันอยู่ จำเป็นเหลือเกินที่เราจะต้องสร้างปัญญาให้ทุกคนมีความรู้ ความเข้าใจ ยิ่งปัจจุบันนี้สาธุชนทุกคนจะต้องทำความรู้ ความเข้าใจ แม้แต่ปัญหาในบ้านเมืองของเราอย่างถูกต้องที่สุด ไม่ใช่ชีวิตของเราเกิดมาแล้วก็จะกินไปวันหนึ่ง ๆ เท่านั้นก็เพียงพอ เราต้องใช้สติปัญญาพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ให้ถูกต้อง ให้เข้าใจ ถ้าเราไม่เข้าใจปัญหาบ้านเมืองให้ถูกต้องแล้ว เราจะรักษาบ้านเมืองไม่ได้ เราจะต้องทำความเข้าใจไว้ และต้องหาทางที่จะแก้ไข ว่าเราจะช่วยบ้านช่วยเมืองกันได้อย่างไร ช่วยกันสร้างบานเมืองของเราให้มันมีระเบียบ ให้มันสงบสุขขึ้นมาได้อย่างไร เป็นสิ่งที่พุทธศาสนิกชนจะต้องช่วยกันแก้ไข

ถ้าหากว่าเราสร้างปัญญาให้เกิดขึ้น เข้าใจปัญหาต่าง ๆ อย่างถูกต้องตามความเป็นจริง ไม่ทำอะไรลงไปด้วยอำนาจของโมหาคติ คือทำไปด้วยความโง่เขลาเบาปัญญาแล้ว ปัญหาบ้านเมืองก็จะไม่เกิด ปัญหาสังคมก็ไม่เกิด

ฉะนั้น ปัญญาจึงเป็นสิ่งสำคัญ ในขั้นสุดท้ายที่พระพุทธองค์ท่านสอนไว้ หลักทั้งสามประการนี้ เป็นหลักที่จะแก้ปัญหายุ่งยาก ในบ้านเมืองของเรา ที่พระพุทธองค์ท่านตอบกับเทวดา เราก็ลองเอามาใคร่ครวญดู ว่าเราจะช่วยบ้านเมืองกันได้อย่างไร เพราะว่าทุก ๆ ท่าน ทุก ๆ ชีวิตที่เกิดมาอยู่ในปัจจุบันนี้ เราเป็นส่วนหนึ่งของชาติบ้านเมือง และจะต้องช่วยชาติบ้านเมืองไว้ แต่ท่านจะช่วยอย่างไร ขอให้ท่านพิจารณา คือจะช่วยให้บ้านเมืองสงบสุขอยู่กันอย่างเป็นสุขได้อย่างไร มีระเบียบแบบแผนอันดีงามได้อย่างไร ขอให้ทุกคนช่วยกันแก้

ถ้าคราวใดเราอาจจะทำให้เกิดความยุ่งยากขึ้นแก่บ้านเมือง ก็จะได้คิดพิจารณาให้ละเอียดถี่ถ้วนเสียก่อนว่าความยุ่งยากที่เราก่อขึ้นในบ้านเมืองเรานี้ มันเป็นผลดีหรือเป็นผลเสีย ให้เราคิดให้รอบคอบเสียก่อน แล้วจึงกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้นลงไป

สิ่งที่ควรคำนึงให้มากที่สุด ในปัจจุบันนี้ อาตมาขอฝากว่า เราจะทำอย่างไร จึงจะให้บ้านเมืองเราสงบลง ให้ทุกคนอยู่ในบ้านเมืองเรา เป็นสิ่งที่เราควรช่วยกันคิด ถ้า

ลูกหลานของเราซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของชาติบ้านเมือง จะทำให้ชาติบ้านเมืองวุ่นวายพ่อแม่ก็ต้องคิดว่า จะมีทางใดที่จะเหนี่ยวรั้งลูกหลานของเรา ตักเตือนลูกหลานของเรา ให้เข้าใจต่อปัญหาบ้านเมือง ช่วยกันรักษาความสงบ ทางบ้านต้องช่วยกันอีกทางหนึ่ง ครอบครัวต้องช่วยกันเหนี่ยวรั้งกันอีกทางหนึ่งด้วย

ถ้าเราไม่ช่วยกันเหนี่ยวรั้งกันอย่างนี้ บ้านเมืองก็คงอยู่ในภาวะอย่างที่เราพบเห็นกันอยู่ ตื่นเช้าขึ้นมาเราก็จะเห็นแต่ข่าว คือความวุ่นวาย เห็นแต่ความวุ่นวายเกิดขึ้นที่นั่น เกิดขึ้นที่นี่ ลูกหลานของเราทั้งนั้นแหละ ที่ทำให้เกิดความวุ่นวาย ถ้าหากว่าเราช่วยกันเหนี่ยวรั้ง ช่วยกันเข้มงวดกวดขัน เชื่อว่าจะเป็นทางหนึ่งที่ทำให้บ้านเมืองนี้ เข้าสู่ภาวะที่สงบสุข แล้วเราจะได้ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันสร้างสรรความเจริญ ให้เกิดขึ้นแก่บ้านเมืองของเรา ใครก็ตามที่สร้างความปั่นป่วนให้กับบ้านเมืองของเรา ๆ ก็อย่าไปสนับสนุน และก็เห็นว่าบุคคลเหล่านี้เป็นบุคคลที่บ้านเมืองไม่ปรารถนา ถ้าเราไม่สนับสนุนกันอย่างนี้ ก็คงไม่มีใครกล้ามาสร้างความยุ่งยากให้กับบ้านเมือง ที่กล้าทำ

เพราะว่ายังมีคนเห็นด้วย ชอบความวุ่นวายในบ้านเมือง ขอให้เราช่วยกันแก้ โดยอย่าสนับสนุนความวุ่นวาย เพราะปัจจุบันนี้ ไม่ใช่แต่บ้านเราเท่านั้นที่มีปัญหา รอบ ๆ บ้านเราก็มีปัญหาเช่นเดียวกัน

ความมั่นคง ความอยู่รอดของชาติ เป็นสิ่งที่เราต้องคิดให้หนัก เพราะรอบ ๆ บ้านเรานั้น เต็มไปด้วยไฟร้อนไปทั่วบ้านทั่วเมือง จนพี่น้องรอบ ๆ บ้านเมืองเราต้องอพยพหนีมาอยู่เมืองไทยจำนวนไม่น้อย ที่หนองคายก็อพยพข้ามฝั่งมาอาศัย มาพึ่งพิงความร่มเย็นเป็นสุขในแผ่นดินไทย ภาคตะวันออกก็ข้ามมาจากเขมรมากมาย ขอให้เรามองดูรอบ ๆ บ้านเมืองเราว่า เขากำลังเผชิญกับอะไรบ้าง และประชาชนที่อยู่ในบ้านเมืองเหล่านี้ เขาได้หนีร้อนมาพึ่งเย็นกันมากแค่ไหน เราควรจะทำบ้านเมืองของเราให้ร่มเย็นยิ่งขึ้น เป็นที่พึ่งทั้งคนไทยและคนต่างชาติกันได้อย่างไร เป็นสิ่งที่เราควรคิด เพราะถ้าบ้านเมืองเราเดือดร้อนอีก เราก็คงตกอยู่ในฐานะอย่างนั้น แล้วเราจะหนีกันไปที่ไหน เราจะไปพึ่งใครต่อไป และใครเขาจะให้เราพึ่งบ้าง เมื่อพึ่งแล้วจะอยู่เป็นสุขเหมือนบ้านเราหรือไม่ ขอให้เราคิดดู เพราะ

ปัญหารอบบ้านเมืองเราในเวลานี้ อันตรายมากเหลือเกินที่จะทำลายความมั่นคงของชาติและความสงบสุขของชาติบ้านเมือง ถ้าบ้านเมืองเราเป็นอะไรไปหรือวุ่นวายขึ้นมา ศาสนาก็อยู่ไม่ได้ ศาสนาก็ต้องล้ม องค์พระประมุขของชาติก็เดือดร้อน

ฉะนั้น ก็ขอให้สาธุชนทุกคนได้ส่องใจไปกว้าง ๆ และก็ให้คิดถึงสิ่งที่สูงสุด ที่เราจะช่วยกันให้มากที่สุด ทุกวันนี้เราอยู่ในภาวะที่เหมือนขวัญกระเจิง คือขาดความมั่นคงในใจ เราจะแก้ไขกันอย่างไรในภาวะอย่างนี้

เรามีทางแก้ไขได้อยู่ทางหนึ่งก็คือ พระพุทธองค์ท่านสอนไว้ว่า ถ้าคราวใดเราเกิดความหวาดหวั่นขวัญกระเจิงขึ้นมา ท่านสอนให้ดูธง การดูธงนั้นทำให้เราเกิดความรู้สึกหลายอย่าง แต่ต้องดูด้วยความตั้งใจ อย่างเวลานี้เราจะคิดทำอะไรก็ตามขอให้เราดูธงของเรา คือธงชาติ และก็ดูด้วยความตั้งใจ

ในธงชาตินั้น จะมีสีที่สดใสอยู่ ๓ สี ขอบเป็นสีแดง และรองลงมาก็เป็นสีขาว ตรงกลางผืนธงชาติเป็นสี

น้ำเงิน เราจะเห็น ๓ สีนี้ในธงชาติของเรา มองแล้วพิจารณาดูให้ซึ้ง

สีแดงหมายถึงชาติ ชาติ คือแผ่นดินที่เราอยู่ ที่มีรูปแผนที่เป็นขวานทองในทางภูมิศาสตร์ ก็คือ แผ่นดินผืนนี้ ในทางสังคมศาสตร์ก็หมายถึง เขาทุกคนที่เกิดขึ้นในแผ่นดินแผ่นนี้ อยู่ในแผ่นดินมารวมกันเป็นชาติ ทำไมชาติจึงหมายถึงสีแดง สีแดงนี้ไม่ใช่หมายถึงว่า การรักษาชาตินั้นจะรักษาได้ด้วยเลือด ไม่ใช่อย่างนั้น

จริงอยู่บรรพบุรุษท่านรักษาชาติไว้ด้วยเลือด เลือดที่ท่านหลั่งลงไปนั้น ไม่ใช่เลือดที่ท่านหลั่งกันเองหรือฆ่ากันเอง เป็นเลือดที่หลั่งลงไปเพื่อไม่ให้สมบัติคือแผ่นดินแผ่นนี้เป็นของคนต่างชาติ ท่านยอมหลั่งเลือดหลั่งชีวิต เพื่อรักษาแผ่นดินนี้ ให้เราได้อยู่ ได้อาศัย และเรามีอิสระมีกินมีอยู่อย่างสุขสบายนี้ ก็เพราะความเสียสละของบรรพบุรุษเราที่ท่านเอาเลือดเนื้อและชีวิตเป็นเดิมพัน เราจึงมีชาติอยู่เป็นเอกราชมาโดยตลอด ไม่ต้องตกเป็นทาสของใคร

ท่านเสียสละอย่างใหญ่หลวงอย่างนี้ ท่านก็ไว้ให้ลูกหลานของท่านอยู่อย่างเป็นสุข ไม่ใช่รักษาแผ่นดินไว้ให้

ลูกหลานมาฆ่ากันเอง ยกพวกตีกันหรือเข่นฆ่ากันอย่างปัจจุ-บันนี้ ไม่ใช่อย่างนั้น ท่านยอมเป็นทุกข์ ยอมเสียสละเพื่อความสุขของพวกเรา ซึ่งเราควรจะคิดกันให้มาก ว่าสีแดงหมายถึงชาติ เลือดเนื้อของบรรพบุรุษ ที่ท่านรักษาแผ่นดินนี้เอาไว้ให้เรา เราควรจะอยู่กันอย่างเป็นสุข อย่างสมัครสมานสามัคคีรักใคร่กลมเกลียวกัน มีปัญหาอะไรขัดแย้งกันก็ค่อยคิดค่อยแก้ ไม่ใช่เราเป็นศัตรูกันมาจากไหนเป็นคนชาติเดียวกันแท้ ๆ มองสีแดงแล้วให้มองถึงบรรพบุรุษให้มองถึงชาติให้มาก **เพราะว่าทุกท่านที่เสียสละเพื่อเรานั้นท่านไม่ได้ประโยชน์อะไรจากเราเลย ท่านล้มหายตายจากไปหมดแล้ว แม้แต่กรรมสิทธิ์ที่ดินที่ท่านจะอยู่ตลอดกาลท่านก็ไม่ได้มาอยู่ แต่ท่านทำเพื่อใคร ท่านทำเพื่อเราเท่านั้นที่เราได้อยู่ได้อาศัยกันอย่างเป็นสุขในปัจจุบันนี้**

ทุกวันนี้ทายาทของท่านก็คงทำหน้าที่อย่างนี้ส่วนหนึ่งอย่างที่ตำรวจตระเวนชายแดน ถูกฆ่าตายเมื่อ ๒ วันนี้ ๑๐ คน เขาทำหน้าที่อันนี้ และเวลานี้เขาก็นอนกอดปืนอย่างไม่เป็นสุข ไม่นอนอย่างสบายเหมือนอย่างเรา แต่เขาต้อง

ระแวดระวังภัยอยู่ตลอดเวลา รอบ ๆ บ้านเมืองเราตามชายแดน คนเหล่านั้นเขาทำเพื่อใคร ก็ทำเพื่อเราทั้งนั้น เพื่อให้เรานอนอย่างเป็นสุข อยู่อย่างเป็นสุข เราควรจะคิดถึงเขาบ้างไหม และเราควรจะช่วยกันอย่างไรเพื่อเสริมสร้างกำลังใจควรแล้วหรือที่เราจะมาสร้างความวุ่นวายในบ้านเมืองเรา แทนที่เราจะช่วยกันสร้างความสงบให้บ้านเมืองเราปลอดภัยจากศัตรูที่จะเข้ามายึดครอง เราควรจะช่วยกันอย่างไร ขอให้ท่านมองธงชาติ แล้วคิดให้มาก

สีที่ ๒ คือ ศาสนา ศาสนาคือเครื่องยึดเหนี่ยวทางใจ ทำให้มนุษย์มีเหตุ มีผล ทำให้มนุษย์มี หิริโอตัปปะ มีความละอายต่อความชั่วร้ายที่จะกระทำ ละอายต่อบาป ทำให้เกรงกลัวต่อความชั่วที่ตนเองจะกระทำขึ้น เกรงกลัวต่อบาป ศาสนาสอนให้คนมี หิริโอตัปปะ สอนให้คนมีเมตตา กรุณาต่อกัน สอนให้คนมีการเสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน นั่นคือ ความบริสุทธิ์ผุดผ่องของศาสนา เราควรจะน้อมนำเอามาประพฤติปฏิบัติกันให้มาก เพื่อที่เราจะได้อยู่กันอย่างเป็นสุข โดยอาศัยหลักของศาสนานี้เป็นเครื่อง

เชื่อมโยง เป็นหลักยึดเหนี่ยวทางจิตใจ เราดูธงชาติดูสีขาว ก็พิจารณาถึงศาสนา

สีน้ำเงิน ก็ให้นึกถึงองค์พระมหากษัตริย์ ซึ่งท่านเป็นองค์พระประมุข เป็นผู้นำของหมู่ชน คือคนไทย เป็นประมุขของชาติไทยมาตลอดตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน พระ-มหากษัตริย์ท่านทรงเสี่ยงภัย และก็กระทำทุกอย่าง เพื่อความผาสุกของประชาชน เราจะพิจารณาจากกษัตริย์ทุกพระองค์ในอดีต ท่านทำหน้าที่เป็นจอมทัพ ออกรบราข้าศึกท่านก็ออกหน้า ผจญกับข้าศึกมาโดยตลอด เพื่ออะไร ก็เพื่อรักษาแผ่นดินไทยไว้ให้เรา ถ้าไม่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขเป็นศูนย์รวมของจิตใจ เป็นกำลังใจแก่พวกเรา เราจะผจญกับอุปสรรคมาได้อย่างไร เราจะผ่าพ้นอุปสรรคมาได้อย่างไร

พระมหากษัตริย์นั้น ทรงมีน้ำพระทัยบริสุทธิ์ต่อพสกนิกรทุกคน และทรงมีความสุจริตใจต่อประชาชนมากกว่าใคร ๆ ทั้งหมดในแผ่นนี้ และมีอุปการะคุณต่อแผ่นดินมาโดยตลอด จนถึงปัจจุบัน เรามองสีน้ำเงินแล้วนึกถึงพระ-มหากษัตริย์บ้าง ยิ่งปัจจุบันนี้ต้องคิดให้มาก ว่าพระมหา-กษัตริย์นั้นท่านทรงห่วงใยประชาชนอย่างไร ห่วงใยบ้าน

เมืองอย่างไร ท่านทรงวิตกต่อเหตุการณ์บ้านเมืองอย่างไร ที่เราควรจะช่วยกันเพื่อแบ่งเบาภาระ ความวิตกกังวลต่าง ๆ เหล่านั้นให้ลดลงได้อย่างไร ขอให้เราช่วยกันคิด และในภาวะขวัญกระเจิงอย่างนี้ ให้เรามองธงชาติ มองแล้วคิดให้มากว่า **ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ก็ดี รวมอยู่ในผืนเดียวกัน ซึ่งจะแยกออกจากกันไม่ได้ ธงชาติไทยมี ๓ สี**

ฉะนั้น สรณะของคนไทยเราก็มีอยู่ ๓ อย่าง คือมี*ชาติ มีศาสนา มีองค์พระมหากษัตริย์ สามสถาบันนี้ สถาบันใดสถาบันหนึ่งจะล้มไม่ได้ ถ้าล้มสถาบันหนึ่ง อีกสองสถาบันก็ล้ม เราก็ต้องเทอดทูลไว้ คิดถึงกันให้มากและช่วยกันปกป้องรักษา ๓ สถาบันนี้ให้มั่นคงอยู่ อย่าทำลายหรืออย่าเป็นตัวเหตุให้เกิดความไม่มั่นคงต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ "นี้คือสิ่งที่ทุกคนควรคำนึง"*

ในโอกาสวันนี้ จึงขอฝากข้อคิดเหล่านี้ แก่พุทธศาสนิกชนทุก ๆ คน เราจะมีปัญหาในบ้านเมืองอย่างไรก็ตาม แต่ประโยชน์ขั้นสูงสุดนั้นคือ เราจะต้องช่วยกันรักษาชาติบ้านเมืองไว้ก่อน รักษาศาสนาไว้ รักษาองค์พระมหา-

กษัตริย์ไว้ ซึ่งเป็นสิ่งที่คนไทยเราจะขาดไม่ได้ทั้ง ๓ สถาบันนี้ ถ้าสถาบันหนึ่งมีอันเป็นไป คนไทยก็ไม่มีโอกาสที่จะเป็นไทย เหมือนอย่างที่เราเป็นในปัจจุบัน และผลสุดท้ายก็จะกลับกลายเป็นทาส ความเป็นชาติก็จะไม่มีเหลืออยู่ ศาสนาก็จะไม่มี กษัตริย์ก็จะไม่มี อย่างพี่น้องที่ลี้ภัยมาอยู่ที่บ้านเมืองเรา ว่าง ๆ ก็ไปคุยกับเขาบ้าง เขาก็จะพูดระบายให้ฟังว่าในชาติบ้านเมืองของเขานั้น อยู่ในภาวะอย่างไร เขาขาดอะไรลงไปบ้าง และเรากำลังเผชิญกับปัญหาอะไร จะได้ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันรับผิดชอบให้มากขึ้น ในวันนี้ขอฝากสิ่งที่ควรคำนึงไว้แต่เพียงเท่านี้ ขอขอบใจทุก ๆ ท่าน

สิ่งที่ควรคำนึง

จากรายการพุทธประทีปครั้งที่ ๖๗๔

วันเสาร์ที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๑๘ เวลา ๐៩.๐๐–๐៩.๔๕ น.

ขอเจริญสุข ท่านผู้ชมและท่านผู้ฟังทุกท่าน

วันนี้ เราก็จะได้มาพูดถึง "**สิ่งที่ควรคำนึง**" ซึ่งเป็นการต่อจากที่อาตมาได้พูดไปเมื่อวันเสาร์ที่แล้ว คืออาตมาได้พูดเรื่องที่เราทุกคนควรจะต้องคำนึงอยู่เสมอ และจำเป็นที่สุดในภาวะปัจจุบันนี้นั้นก็คือ **ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์** ที่คนไทยทุกคนจะต้องคำนึงถึงหรือมีอุดมการร่วมกันในการที่จะต้องยึดมั่นในสามสถาบันนี้ไว้ให้มั่นคง แม้ว่าบ้านเมืองหรือสังคมเราจะต้องตกอยู่ในภาวะอย่างไรก็ตาม หรือเราจะมีความขัดแย้งกัน มีปัญหาต่าง ๆ ในบ้านเมืองมากมายสักแค่ไหนก็ตาม คนไทยทุกคนก็จะต้องคำนึงถึงชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ร่วมกัน โดยเฉพาะก็คือ

ความมั่นคงของชาติ ความมั่นคงของศาสนา และความมั่นคงของสถาบันพระมหากษัตริย์ อันเป็นสถาบันที่สำคัญยิ่งในชีวิตของคนไทย

เมื่อเสาร์ที่แล้วก็ได้พูดกันถึงเรื่อง การพังทลายลงมาของเจดีย์พระธาตุพนม เพื่อให้ท่านสาธุชนทั้งหลายได้มีความรู้สึกในทางที่ดีตลอดเวลาว่า เป็นนิมิตดี ไม่ใช่นิมิตร้ายของบ้านเมืองเรา เพราะพระธาตุพนมนั้น เป็นเจดีย์ที่เก่าแก่ ถ้านับตามอายุขัยก็น่าจะพังไปนานแล้วแต่ก็มาพังในปัจจุบันนี้ ซึ่งก็ยังไม่สายเกินไป ดีเสียอีกที่เราจะได้มีโอกาสในการซ่อมแซมหรือบูรณะขึ้นใหม่ให้มั่นคงแข็งแรง เพราะถ้าเราจะบูรณะซ่อมในตอนที่ยังไม่พัง เราก็จะต้องพังหรือรื้อของเก่าเสียก่อน ก็เหมือนกับพังเหมือนกัน แต่นี่พระ-ธาตุพนมท่านพังเอง หรืออาจจะเป็นเทวดาท่านช่วยรื้อแทนที่เราจะไปนั่งรื้อกันเองก็ได้ ซึ่งทำให้การบูรณะซ่อมแซมนั้นเร็วขึ้น นี่คือสิ่งที่เราควรคิดในแง่ดี

อีกประการหนึ่ง บ้านเมืองเราปัจจุบันนี้ ก็อยู่ในฐานะที่จะทำนุบำรุงพระศาสนาได้ ผู้นำของคนไทย หรือ

ผู้มีอำนาจในการบริหารประเทศ ก็ไม่ใช่บุคคลที่เป็นมิจฉา-ทิฏฐิ ที่จะไม่นับถือพระพุทธศาสนา หรือไม่เห็นความสำคัญของศาสนา ทุกคนยังเป็นสัมมาทิฏฐิ ยังมีความเห็นชอบอยู่ ก็จะได้บูรณะสิ่งอันเป็นมิ่งขวัญของชาวไทยเราได้ แต่ถ้าต่อไปในอนาคต หากผู้นำเป็นมิจฉาทิฏฐิ ไม่เห็นความสำคัญของศาสนาหรือความสำคัญทางจริยธรรมหรือทางจิตใจ ก็จะขาดการทำนุบำรุง และเมื่อนั้นพระธาตุพนมก็จะไม่มีโอกาสที่จะยืนตระหง่านขึ้นมาเป็นปูชนียสถานให้เราได้สักการะบูชาต่อไป นี้เป็นนิมิตที่ดีประการหนึ่ง

และอีกประการหนึ่งที่ว่าเป็นนิมิตดีก็คือ พวกเราที่เป็นพุทธศาสนิกชนทั้งสองฝั่งแม่น้ำโขง คือตลอดฝั่งซ้ายและฝั่งขวา จะได้มีโอกาสร่วมใจกันมาสร้างสิ่งที่เป็นกุศลเป็นพุทธบูชา เป็นการชำระใจของเราให้ผ่องแผ้วตามแนวทางคำสอนของพระพุทธองค์ คนเรานั้นจะเป็นมิตรกันได้ ก็เพราะเราได้สร้างกุศลสร้างความดีร่วมกันมา คนที่เป็นศัตรูกันนั้นคือคนที่จองเวรต่อกันและไม่ได้ทำความดีร่วมกัน มันก็เป็นศัตรูกัน ไม่มีที่สิ้นสุด ชาติแล้วชาติเล่า

อาตมาได้พูดถึงเรื่อง รักยาวให้บั่น รักสั้นให้ต่อ คือพูดถึงว่า รักยาวให้บั่นนั้น คือเราอย่าได้คิดจองเวรต่อกันเลย แม้ชีวิตของเราที่เกิดมาร่วมโลกเดียวกัน จะมีปัญหาขัดแย้งกันอย่างไรก็ตาม เราก็หาทางแก้ปัญหาทั้งปวงเหล่านั้นด้วยสติปัญญา ด้วยคุณธรรม ให้สำเร็จลงให้ได้โดยไม่จำเป็นที่จะต้องมาทำลายล้างล้างผลาญชีวิตซึ่งกันและกันหรือเป็นศัตรูกันเลย ส่วนการรักสั้นให้ต่อนั้น คือเราอย่าด่วนแตกจากมิตร อย่าด่วนแตกแยกกัน เราต้องมีความสมัคร-สมานสามัคคีที่ดีต่อกัน และอาตมาได้พูดว่า เจดีย์พระธาตุ-พนมนั้น เป็นเสมือนหนึ่งสมบัติของพุทธศาสนิกชนทุกคน อย่าคิดว่าเป็นสมบัติของคนไทยเพียงประเทศเดียว คนลาวที่อยู่ฝั่งซ้ายก็เป็นพุทธศาสนิกชน ก็ควรจะได้มาร่วมสร้างกุศลกันด้วย และพวกเขาก็มีศรัทธาต่อพระธาตุพนมมานมนานเช่นกัน

จากการที่อาตมาได้พูดทำนองนี้เมื่อคราวที่แล้ว นั้น หลายท่านก็เข้าใจ แต่ว่ามีบางท่านไม่เข้าใจ อย่างนักเขียน

คอลัมน์สังคมใน หนังสือ พิมพ์ ไทย รัฐ* ๑ ไปเขียนไว้ในลักษณะที่ว่าท่าน**กิตติวุทโฒ**นี้ใช้ไม่ได้เลย เหมือนกับเป็นพระอลัชชี ไม่รู้คุณแม้แต่สมบัติของชาติอะไรทำนองนั้น ก็ขอได้โปรดให้เข้าใจว่า คำพูดของอาตมานั้น เพื่อประกาศความสามัคคี แต่เมื่อผู้เขียนไม่เข้าใจแล้ว ก็เป็นสิ่งที่น่าเสียใจอย่างยิ่งว่า ทำไมจึงได้แปรเจตนาไปเช่นนั้น

เป็นที่น่าอนุโมทนายินดีว่า เมื่อเราทุกคนได้ทราบถึงสิ่งที่เราเคารพสักการะคือพระ ธาตุ พนม พัง ทลาย ลง แล้ว คนไทยทุกคนก็ร่วมกันหลั่งไหลมาทำบุญ สถานีโทรทัศน์กองทัพบกได้จัดรายการ ไปบูรณะพระธาตุพนม ก็มีผู้มาบริจาคตลอดเวลา ก่อนที่อาตมาจะเข้าห้องส่งนี้ ก็เห็นมีสาธุชน

"....ก็เคยบวชเรียนมาแล้ว ถ้าไม่ติงไว้ กลัวนรกจะกินหัว "รามสูร" ประธานกราบเรียนถึงท่านกิตติวุฑโฒ ภิกขุ ผู้อำนวยการจิตตภาวันวิทยาลัย ถ้าผ้าเหลืองที่ท่านห่มนั้นร้อนเกินไป ก็จงสึกออกมาเป็นฆราวาสเสียเถิด อย่าได้นำผ้าเหลืองไปแปดเปื้อนการเมืองเลย พุทธ-ศาสนาจะเรียวลงก็เพราะคำที่ท่านว่า "อาตมาคุมนวพลอยู่ฆ่ากันไม่ได้" หรือ ที่ให้สัมภาษณ์ว่า พระธาตุพนมไม่ใช่ของไทย เป็นของทุกชาติ ฟังแล้วเสียดายบารมีที่ท่านสะสมมานานช้า...."

น.ส.พ. ไทยรัฐ หน้า ๔ วันที่ ๑๙ ส.ค. ๑๘

บริจาคที่เจ้าหน้าที่ของสถานีอยู่หลายท่าน เป็นสิ่งที่ควรแก่การอนุโมทนาอย่างยิ่ง เท่ากับว่า เราทุกคนได้ร่วมกันสร้างงานพระศาสนาชิ้นหนึ่ง ซึ่งเป็นสมบัติของพุทธศาสนิกชนทุกคน และไม่ใช่เฉพาะคนไทยเท่านั้น แต่เป็นสมบัติของคนทั่วโลกที่เป็นพุทธศาสนิกชน เพราะว่าพุทธศาสนานั้น เป็นสมบัติของพุทธศาสนิกชนทั่วโลก จะอยู่ในประเทศใดก็ตาม ก็เหมือนเป็นชาติเดียวกัน คือชาติพระพุทธศาสนา และขอให้พุทธศาสนิกชนทุกคนได้เข้าใจไว้ด้วยว่า **เรื่องของศาสนานั้น ไม่มีเรื่องของเชื้อชาติทั้งสิ้น เราจะเป็นเชื้อชาติใด ๆ ก็ตามไม่สำคัญ เรานับถือศาสนาเดียวกัน ศาสนานั้นเองเป็นหลักประกันของเชื้อชาติทุกเชื้อชาติที่มีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ แสดงให้เห็นว่าชนเชื้อชาตินั้นเป็นอารยะชน เป็นคนมีเหตุมีผล และถือหลักการอยู่ในโลกนี้ด้วยสันติ**

ศาสนาทุกศาสนา สอนคนให้ดำเนินชีวิตด้วยสันติและสอนให้รู้จักดำเนินชีวิตในทางสายกลาง เพื่อให้ชีวิตนี้บรรลุถึงความผาสุกอย่างแท้จริง ให้เว้นจากการเบียดเบียนซึ่งกันและกัน และให้เข้าใจชีวิตให้ลึกซึ้งไปกว่าที่เราจะมอง

กันแต่เพียงวัตถุเพียงด้านเดียวว่า มนุษย์ที่จะมีความผาสุกนั้น จะต้องมีปัจจัยสี่ที่สมบูรณ์เท่านั้น แต่ความเป็นจริงนั้นอาหารของชีวิตไม่ใช่ต้องการเพียงวัตถุอย่างเดียว ย่อมต้องการอาหารทางจิตใจด้วย โดยเฉพาะก็คือความสุขทางใจ ซึ่งความสุขทางใจนี้ เราจะได้มาก็โดยอาศัยศาสนาเท่านั้น

ฉะนั้น จึงเป็นนิมิตดีว่า คนไทยเราที่มีพุทธศาสนาเป็นหลักยึดเหนี่ยวทางใจ หรือใคร ๆ ก็ตามที่มีศาสนาของตนเองเป็นหลักยึดเหนี่ยวทางใจ แสดงว่าคนเหล่านั้น เขายังเป็นคนมีเหตุมีผล มีสติสัมปชัญญะเพียงพอที่จะวินิจฉัยสิ่งต่าง ๆ รอบ ๆ ตัวเองด้วยความเป็นธรรมและถูกต้อง ฉะนั้นขอให้พุทธศาสนิกชนทั้งหลายได้ร่วมใจกัน ช่วยกันทำบุญบำรุงสิ่งทั้งปวงเหล่านี้ให้สำเร็จ

ที่อาตมาพูดไปเมื่อวันเสาร์ที่แล้วนั้น ก็เพื่อที่จะเน้นให้ท่านทั้งหลายได้เห็นความสำคัญว่า เราจะแก้ปัญหาในบ้านเมืองเรานั้น จะต้องแก้จากฐาน คือจิตใจของคนก่อนถ้าแก้ปัญหาใจไม่สำเร็จหรือไม่ตกแล้ว การที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ ภายนอกนั้น ย่อมยากอย่างยิ่งที่จะสำเร็จ

ในภาวะปัจจุบันนี้ เราอยู่กันในลักษณะที่ปราศจากความสงบใจ หรืออยู่อย่างชนิดที่ต้องระแวดระวังตัวเองตลอดเวลา ไม่ทราบว่าจะเกิดอะไรขึ้นในบ้านเมืองของเรา ฉะนั้นขอให้เราทุกคนนึกถึงธรรมของพระพุทธองค์ และนึกถึงสิ่งที่เราต้องยึดถือร่วมกัน นั้นคือความอยู่รอดของชาติไทย ความอยู่รอดของศาสนา และความอยู่รอดของสถาบันพระมหากษัตริย์ ขอให้เรายึดถือสิ่งทั้งสามประการนี้ให้มั่น ไม่ว่าเราจะพูดจะทำอะไรก็ตาม ขอให้เราคำนึงถึงสิ่งทั้งปวงเหล่านี้ อย่าพูด อย่าทำ ให้ชาติของเราต้องอ่อนแอลงหรือเกิดความแตกแยก จนกระทั่งสูญสิ้นชาติไป อย่าพูด อย่าทำ สิ่งที่ทำลายศาสนา อย่าพูดอย่าทำโดยลบหลู่ดูหมิ่นดูแคลนสถาบันพระมหากษัตริย์ จะพูดจะทำอะไร ก็ขอให้นึกถึงสิ่งทั้งสามประการนี้ไว้

สิ่งทั้งสามประการนี้ เป็นสิ่งที่เราได้ยินได้ฟังกันมานานแล้ว แต่ปัจจุบันนี้ถ้ามีใครพูดให้คนรักชาติ พูดให้คนศรัทธาในพระศาสนา หรือพูดให้เคารพเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์ ก็อาจจะถูกด่าถูกโจมตี จนกระทั่งไม่กล้าพูดไม่กล้าทำ **ถ้าหากเราอยู่ในภาวะอย่างนี้ คือ ไม่กล้า**

พูดไม่กล้าทำในสิ่งที่สุจริตแล้ว ชาติบ้านเมืองจะอยู่รอดได้อย่างไร ?

อาตมาเคยพูดอยู่ตลอดเวลา แม้ในปัจจุบันนี้ก็ยังพูด และพูดหลายต่อหลายแห่ง ทั้งในกรุงเทพมหานคร และแม้แต่ต่างจังหวัด พูดที่ไหนก็พูดอย่างนี้ ในวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ก็พูดอย่างนี้ พูดเพื่อให้คนทุกคนสำนึกและต้องคำนึงถึงสิ่งสามปราการนี้ให้มั่นให้มากที่สุด

เมืองไทยเราจะเป็นเวทีการเมืองของต่างประเทศที่ประสงค์จะเข้ามาบ่อนทำลายชาติไทยอย่างไรก็ตาม ถ้าคนไทยทุกคนมีอุดมการร่วมกัน ยึดมั่นอยู่ในชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ร่วมกันแล้ว เราจะไม่เป็นไร เราจะอยู่ได้อย่างสุขสบาย เพราะว่าสิ่ง หรือหลักทั้งสามประการนี้ บรรพบุรุษของเราท่านได้ทิ้งไว้ให้เป็นมรดกตกทอดมานับเป็นเวลาพัน ๆ ปีแล้ว แล้วเราก็อยู่ได้อย่างอิสระเสรีโดยตลอด ทำไม ? ปัจจุบันนี้ เราจึงจะไม่ยึดมั่นสามสถาบันนี้ให้มั่นคง

อาตมาพูดอยู่ตลอดเวลา แม้เมื่อพูดไปแล้วจะถูกประนามว่า **ท่านกิตติวุฑโฒ** เป็นพระนายทุน เป็นเครื่อง

มือของจักรวรรดินิยม หรือศักดินาอะไรก็แล้วแต่ แล้วแต่เขาจะสรรหามาพูดกัน แต่อาตมาก็ไม่เคยท้อแท้ใจ เพราะทุกคนที่มีเจตนาดีต่อชาติบ้านเมือง หรือต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์นั้น จะต้องมีเวสารัชชกรณธรรม คือมีความกล้าในการที่จะแสดงออกว่า เรารักชาติ เรารักและศรัทธาในศาสนา และเรามีความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ ถ้าเราเก็บความจงรักภักดี หรือความปรารถนาดีเหล่านี้ไว้แต่เพียงในใจแล้ว ต่างคนต่างคิด ได้แต่คิด ชาติไทยไปไม่รอดแน่

เราต้องรวมกำลังกัน รวมกำลังของอุดมการเหล่านี้ให้เหนียวแน่นเข้าไว้ ยิ่งในปัจจุบันนี้ เราต้องรวมกำลังกันให้เหนียวแน่นยิ่งขึ้น เพื่อที่เราจะได้อยู่ร่วมกันด้วยความผาสุก ไม่ใช่เพื่อใครคนใดคนหนึ่ง

ไม่ว่าเราจะทำอะไรก็ตาม เราต้องนึกถึงชาติของเราเอง นึกถึงสายโลหิต เชื้อชาติของบรรพบุรุษของเรา ที่ท่านรักษาความเป็นชาติไว้ให้เรา แล้วท่านเหล่านั้น ท่านไม่มีโอกาสที่จะมานั่งดูบทบาทของเราในปัจจุบันนี้แล้ว ท่านเอาร่างกายของท่านถมไว้ในแผ่นดินแล้ว ในแผ่นดินที่เราเหยียบ

ย่ำกันไปเหยียบย่ำกันมา และกระโดดโลดเต้นกันอยู่ในปัจจุบัน ถ้าหากว่ากระดูกเหล่านั้นร้องได้ เราก็อาจจะได้ยินเสียงบรรพบุรุษ ร้องเรียกให้ ลูกหลาน ของ ท่าน ใน ปัจจุบันนี้ จง มีความสามัคคี มีความสุจริตต่อเชื้อชาติและแผ่นดินของตน อย่าขายชาติ อย่าทรยศต่อชาติที่ท่านอุตส่าห์เสียสละชีวิตเลือดเนื้อของท่านรักษาไว้ให้แก่เรา ท่านคงจะเรียกร้องอย่างนี้ กระดูกคงจะร้องไห้แล้วที่เห็นลูกหลานไทยบางคน ประพฤติตนเหมือนจะเป็นบ่อนทำลายชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

ขอให้เราทุกคนได้เข้าใจถึงสภาพของปัญหาบ้านเมืองอย่างนี้ และก็กล้าทำกันอย่างนี้ให้มากขึ้นอย่าหยุดยั้ง แม้เราจะมีปัญหา มีอุปสรรคอย่างไรก็ตาม ก็ขอให้ทำ อย่าคิดว่าสิ่งที่เราทำจะต้องได้ผลตอบแทน ความรักชาติ หรือความศรัทธาต่อศาสนา หรือความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ ไม่เกี่ยวกับความมีความจน ไม่เกี่ยวกับเงินทองแต่อย่างใด แต่ว่าเป็นความสำนึกของ คนไทยทุกคน ที่จะต้องคำนึงอย่างนี้ เราไม่ต้องให้ใครมาจ้างให้เรารักชาติ ไม่ต้องให้ใครมาจ้างให้เราศรัทธาในศาสนา หรือจ้างให้เรามีความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์

คนไทยทุกคนต้องคำนึงอยู่ตลอดเวลาว่า ถึงแม้เราจะยากจน ไม่มีอะไรจะกินเลย เราก็ต้องรักชาติของเราไม่เสื่อมคลาย เราจะต้องศรัทธาในศาสนาไม่เสื่อมคลาย และจะต้องมีความจงรักภักดีต่อองค์พระมหากษัตริย์ไม่เสื่อมคลาย ถึงเราจะยากจนอดอยากจนต้องกินเกลือต่างข้าว หรือกินเกลือต่างกับข้าว เราก็ไม่รับสินจ้างรางวัลจากใคร ๆ ทั้งสิ้น

เพราะฉะนั้น ข่าวที่ปรากฏออกไปต่าง ๆ นานาของสุจริตชนที่ทำงานด้วยความสุจริตเหล่านั้น ขอให้ทุกคนอย่าได้หวาดระแวง ขอให้มีความเชื่อมั่นได้ว่า การรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์นั้น ไม่ต้องให้ใครมาจ้าง และโดยเฉพาะอาตมาเองด้วยแล้ว ขอให้ท่านพุทธศาสนิกชนจงอย่าได้คลางแคลงใจ ท่านกิตติวุฑโฒ จะรับเงินก็เฉพาะเงินของญาติโยมที่ทำนุบำรุงพระศาสนา และที่ช่วยกันเพื่อรักษาความมั่นคงแห่งชาติเท่านั้น ไม่มีของคนอื่นเด็ดขาด และไม่มีใครมาจ้างทั้งสิ้น

การที่เราทำงานเพื่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เราต้องมีความรับผิดชอบ มีความสำนึก และมีความคำนึงอยู่ตลอดเวลาในการที่เราต้องทำอย่างนี้ เราจนไม่สำคัญ เรา

อย่าอ้างเอาความจนมาทำลายชาติ อย่าอ้างเอาความจนมาทอดทิ้งศาสนาและทำลายสถาบันพระมหากษัตริย์ อย่าอ้างความจนมาเข่นฆ่าคนไทยด้วยกัน เราทุกคนจะอยู่ในภาวะอย่างไรไม่สำคัญ แต่สิ่งสำคัญที่สุด คือ เราต้องมีอุดมการหรืออุดมคติร่วมกัน ในสถาบันทั้งสามนี้ อันนี้ขอฝากไว้สำหรับพุทธศาสนิกชนทุกคน และประชาชนชาวไทยทุกคนเป็นเครื่องคิดคำนึงประการแรก

การที่เราจะได้มาซึ่งสิ่งทั้งปวง จะต้องมีเหตุผลในทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนี้ ไม่ว่าสิ่งใดก็ตาม ที่เราได้รับรู้ ได้สัมผัสทางหูทางตาอย่างไรก็ตาม เราต้องใช้เหตุใช้ผลตลอดเวลา แม้แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นในบ้านเมืองก็ต้องใช้เหตุใช้ผลมาแก้กัน อย่าใช้อารมณ์ อย่าใช้โมหจริต หรือโทสจริตมาแก้ แต่เราจะต้องใช้เหตุผล

ตามหลักสัปปุริสธรรม พระพุทธเจ้าได้ตรัสเรื่องนี้ไว้ คือ ธัมมัญญุตา อัตถัญญุตา ความเป็นผู้รู้จักเหตุและความเป็นผู้รู้จักผล เป็นสัปปุริสธรรม พระองค์สอนให้พุทธศาสนิกชนเป็นคนรู้จักเหตุรู้จักผล ไม่ว่าอะไรก็ตาม ที่เกิดขึ้น ให้พิจารณาเหตุผลก่อนเป็นข้อแรก

เหตุผลนั้น คือให้พิจารณาว่า เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ มีอะไรเป็นเหตุให้เกิดขึ้นอย่างนี้ ต้องพิจารณาอยู่ตลอดเวลา อย่าเชื่ออะไรง่าย ๆ อย่าเข้าใจสิ่งใดสิ่งหนึ่งแบบง่าย ๆ อย่าตัดสินใจกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดลงไปง่าย ๆ

เมื่อสองวันมานี้ มีนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยมหิดลกลุ่มหนึ่ง ซึ่งทำหนังสือพิมพ์ เสียงของมหาวิทยาลัย มานั่งสัมภาษณ์อาตมาถึง ๓ ชั่วโมงเต็ม ๆ เมื่อสัมภาษณ์เสร็จแล้ว เขาถามเรื่องราวต่าง ๆ ทั้งในด้านการศาสนา ตลอดจนความเป็นไปของชาติบ้านเมือง กลุ่มบุคคลที่ตั้งขึ้นมาเพื่อรักษาชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ที่เรียกว่า กลุ่มนวพล เขาถามหมด อาตมาก็เล่าให้ฟังว่า มีอะไรบ้าง และเขาก็ถามความรู้สึกว่า อาตมามีความรู้สึกอย่างไร อาตมาก็เล่าให้เขาฟัง ดังที่ได้เล่าให้สาธุชนได้ฟังอยู่นี้ ว่าความรู้สึกของคนทุกคนที่เป็นคนไทยนั้น จะต้องมีอุดมการร่วมกันในการยึดมั่นในชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เราจะเผชิญกับอุปสรรคนานาประการอย่างไรก็ตาม ขอให้คนไทยเรายึดมั่นในอุดมการเหล่านี้ อย่าทำลายอุดมการของตนเอง แล้วเราก็จะอยู่รอดได้

เขาก็พูดว่า พวกเขาเองทุกคนนั้น เขามีความคิดเหมือนอย่างเรา มีเจตนาบริสุทธิ์เหมือนอย่างเรา เขากระทำสิ่งเหล่านี้ ก็กระทำด้วยความสุจริตใจ เขาเองก็คิดอย่างนี้เหมือนกัน และก็มีความสุจริต

เพราะฉะนั้น กิจกรรมต่าง ๆ ที่เขาทำลงไปนี้ อาตมามีความคิดเห็นอย่างไร อาตมาก็ให้ข้อคิดเขาไปว่า เรามีความรับผิดชอบต่อชาติบ้านเมืองนั้น เป็นความดี แต่การที่เราจะตัดสินใจทำอะไรลงไปสักอย่างหนึ่ง ที่เกี่ยวกับชาติบ้านเมืองนั้น ขอให้ทุกคนคิดกันให้มาก คิดกันให้หนัก เพราะเราต้องยอมรับว่า เรายังเรียนหนังสืออยู่ ยังเป็นนักศึกษาอยู่ เรายังมีประสบการณ์ทางด้านการเมืองหรือการเศรษฐกิจ น้อยอยู่ เราจะต้องพึ่งผู้หลักผู้ใหญ่ ผู้ที่เป็นบัณฑิต อย่าด่วนตัดสินใจกระทำลงไป แล้วเข้าใจว่า การตัดสินใจของเราเท่านั้นถูก คนอื่นผิดหมด

สังคมไทยเราที่ไม่มีระเบียบในปัจจุบันนี้ ก็เพราะพวกเราด่วนตัดสินใจ ไม่คำนึงถึงเหตุผลให้รอบคอบ ขาดอัตถัญญุตา ขาดธัมมัญญุตา โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็คือ อัต-ถัญญุตา ความเป็นผู้รู้จักตน ถ้าเรารู้จักตนเองว่า เรานี้มี

ภูมิปัญญา มีประสบการณ์แค่ไหน เราอยู่ในวัยใด เราก็จะเข้าใจ และกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างถูกต้อง แทนที่เด็กจะไปด่าผู้หลักผู้ใหญ่ ซึ่งเขาเองก็ผ่านและก็มีความรู้ความเข้าใจมีความปรารถนาดีต่อชาติบ้านเมืองของเรา การด่าโดยไม่มีชิ้นดีนั้น ทำให้ลักษณะของสังคมไทยเสียไป นี่คือตัวอย่างไม่ดีของน้อง ๆ หรือรุ่นเด็ก ๆ กว่าเราที่กำลังเจริญเติบโตขึ้นมา ซึ่งจะต้องเรียนแบบ เพราะว่าทางสังคมวิทยา มนุษย์ทุกคนเกิดมาชอบทำอะไรตามอย่างกัน และถ้าหากว่าเราสร้างแบบอย่างที่ไม่ดี แบบอย่างที่ไม่ดีนั้น ก็จะตกทอดเป็นมรดกของรุ่นน้อง ๆ แล้วก็เกิดเหตุการณ์ที่ไม่ดีตลอดเวลา

เพราะฉะนั้น เราต้องให้เกียรติกันบ้าง เรามอบหมายความเป็นใหญ่ ความเป็นผู้นำให้กับใครก็ตาม ในการบริหารประเทศ ต้องให้เกียรติกัน ต้องเคารพกัน ไม่ใช่นึกจะด่าพ่อล่อแม่ก็ด่ากันได้ นึกจะด่าใครก็ด่า นึกจะให้ร้ายใครก็ให้ถ้าเป็นอย่างนี้ บ้านเมืองเราก็ขาดระเบียบในชีวิตประจำวันตลอดจนระเบียบของสังคม แล้วเราจะอยู่กันอย่างสงบสุขได้อย่างไร เราอยู่กันด้วยความผาสุกนั้น ก็จะต้องมีระเบียบปฏิบัติ

ระเบียบปฏิบัตินั้นก็คือ ทุกคนจะต้องมีอัตถัญญุตา ผู้ใหญ่ก็ต้องรู้ว่าเป็นผู้ใหญ่ จะทำตัวเป็นเด็กไม่ได้ เด็กก็ต้องรู้ตัวว่าตัวเองนั้นเป็นเด็ก จะลบหลู่ดูหมิ่นผู้ใหญ่โดยขาดความคารวะไม่ได้ เราจะต้องเคารพซึ่งกันและกัน ผู้น้อยต้องเคารพผู้ใหญ่ ลูกต้องเคารพพ่อแม่ ศิษย์ต้องเคารพครูบา-อาจารย์ ต้องเคารพกันอย่างนี้ ทั้งนี้ ไม่ใช่เป็นการกดขี่หรือความเป็นทาสแต่อย่างใด แต่เป็นระบบของอารยชนที่อยู่ด้วยกันด้วยความผาสุกซึ่งจะต้องปฏิบัติตามหลักอย่างนี้ สังคมจึงจะเป็นสังคมที่ดีและมีระเบียบ

ถ้าเราเป็นคนไม่หนักไม่เคารพในเหตุผลแล้ว บ้านเมืองของเราก็คงจะระส่ำระสาย เราก็อยู่กันอย่างหวาดระแวง ไม่รู้ว่าใครเป็นใคร จะไปทางไหน คิดทางใด หาความสุจริตจริงใจต่อกันได้ยาก แล้วบ้านเมืองจะไปได้รอดอย่างไร

ฉะนั้นจึงขอให้พี่น้องไทยทุกคน จงมีความสุจริตจริงใจต่อกัน โดยเฉพาะคือความสุจริตใจ ต่อชาติ ต่อศาสนาและพระมหากษัตริย์ ขอให้เรามีความสุจริตใจต่อสถาบันทั้งสามให้มั่นคง จึงจะอยู่กันได้ด้วยความผาสุก ไม่ใช่มองหน้ากันแล้วไม่รู้ว่า นี่เป็นอะไร แต่จะรู้สึกทันทีว่า เราเป็น

คนไทยด้วยกัน เป็นพี่น้องกัน เราจะต้องช่วยเหลือกัน ไม่ใช่พอมองหน้ากันแล้วไม่รู้จักกัน เป็นฝ่ายไหนอย่างไรก็ไม่รู้ ถ้าอย่างนี้ก็จะอยู่กันด้วยความไม่ผาสุก จึงขอฝากให้ท่านทั้งหลายได้ช่วยกันคิด ช่วยกันพิจารณา สิ่งที่จะช่วยในบ้านเมืองเราได้ในปัจจุบันนี้ ไม่มีอะไรที่จะดีเท่ากับว่าทุกคนต้องหนักในเหตุและผล ต้องเป็นคนหนักแน่นในเหตุผล อย่าเชื่ออะไรง่าย ๆ

แม้ในการอ่านหนังสือพิมพ์ก็อย่าเชื่อง่าย หนังสือพิมพ์หลายฉบับเป็นอันตรายต่อชาติบ้านเมือง เป็นอัน-ตรายต่อศาสนาและพระมหากษัตริย์ อย่าเชื่ออะไรง่าย ๆ ไม่ใช่ว่า เมื่อเป็นข่าวหนังสือพิมพ์แล้ว จะเป็นเรื่องจริงทั้งหมด เรื่องเท็จก็มีมากมาย จึงต้องเลือกดูเลือกอ่าน เพราะบ้านเมืองเรานั้นเป็นประชาธิปไตยอยู่จริง ๆ ใครจะเขียนด่าว่าหรือทำลายชาติบ้าน เมือง อย่าง ไร ก็ ได้ ใครจะเขียนด่าองค์พระมหากษัตริย์ก็ได้ เรามีเสรีภาพกันเหลือเกิน ขอให้ทุกคนช่วยกันคนละไม้คนละมือ

อาตมาจะยกตัวอย่างเช่นเวลานี้ ทุกคนบอกว่ากรุงเทพ ฯ เน่าแล้ว ที่เน่าเพราะว่า ผ่านไปทางไหนก็ได้

กลิ่นขยะ หน้าประตูทางเข้าคณะอาตมาเอง ที่วัดมหาธาตุนั้น เดินแทบจะไม่ได้แล้ว กองขยะท่วมไปหมด ที่ทางเดินเข้า เดินออกก็แทบจะไม่ได้แล้ว นี่สภาพของกรุงเทพ ฯ เน่า อาตมามานั่งนึกว่า เอ๊ะ ! นี่ใครทำเน่า ขยะนี้มาจากไหน ปรากฏว่าขยะก็มาจากคน ขยะหมดไปก็เพราะคนเก็บขยะ คนที่ทำให้บ้านเมืองสกปรกนั้นมีหลายล้านคน แต่คนที่ทำให้บ้านเมืองสะอาดมีไม่กี่คน ที่เขาทำงานกันอยู่ ถ้าไม่มีคนที่จะรับหน้าที่โดยเฉพาะคือคนเก็บขยะ ก็จะยุ่งดังที่เห็น คนเก็บขยะนั้น กำลังประท้วงเพื่อสิทธิที่เขาต้องการ เราทุกคนที่อยู่ในกรุงเทพ ฯ จะช่วยกันได้อย่างไร ในเมื่อขยะก็ไปจากทุก ๆ คน ถ้าทุกคนช่วยกันคนละไม้คนละมือ คือทุกคนอย่าทิ้งขยะ อย่าเอาขยะไปทิ้งกลางถนนหนทาง ทุกบ้านทุกครอบครัวช่วยกันกำจัดขยะในบ้านของตนเอง จะเผาทิ้งหรือจะฝังดินก็แล้วแต่ ให้เราทำกันเอง หรือถ้าเรามีรถก็เอาขยะใส่รถไปทิ้งที่ใดที่หนึ่ง ที่มันไม่รบกวนชาวบ้านเขา ที่เราจะช่วยกันถม หรือจะไปทิ้งที่กองขยะก็ดูเหมือนจะไม่ผิดและส่วนมากก็มีรถประจำบ้านอยู่แล้ว เรื่องอะไรจะต้องเอาขยะมากองตามถนน รถราวิ่งไม่ได้

ถ้าเราช่วยกันอย่างนี้ บ้านเมืองก็สะอาด คือรับผิดชอบกันให้มากขึ้น และก็ช่วยกัน แทนที่จะเอาขยะไปทิ้งกลางถนนก็อย่าทิ้ง เวลานั่งรถไปก็อย่าทิ้งที่ถนน เก็บไว้หรือกำไว้ในมือ จนกว่าจะถึงภาชนะ มีภาชนะรองรับแล้วเราค่อยทิ้งไป หรือถ้ามีรถก็ใส่รถเอาไปทิ้งเองก็ได้ ถ้ารถขยะไม่มี ช่วยกันอย่างนี้ บ้านเมืองก็จะสะอาดขึ้น ถ้าช่วยกันอย่างนี้ สำนึกอย่างนี้ กรุงเทพ ฯ มันก็คงไม่เน่า

แต่นั่นก็ช่างเถอะ เพราะมันเรื่องภายนอก ที่ห่วงมากที่สุดคือห่วงที่คนจะเน่า เพราะถ้าคนเน่าแล้ว ทุกสิ่งทุกอย่างเน่าตามหมด มันเละหมด เวลานี้ เราจะทำอย่างไรคนจึงจะไม่เน่า จะเป็นคนเน่าใน คือไม่เป็นคนใจเน่า ถ้าเราเป็นคนเน่าใน หรือใจเน่า มันก็จะเน่าไปหมดทั้งโลก เมื่อนั้น ก็จะอยู่กันอย่างเป็นทุกข์ เราต้องช่วยกันคิดว่า จะทำอย่างไรจึงจะไม่เน่า

การแก้ไขไม่ให้ตัวเองเน่า หรือไม่ให้คนเน่านั้นทุกคนจะต้องนึกถึงหลักจริยธรรม ต้องหนักแน่นในหลักของศาสนา เพื่อที่เราจะได้รักษาชีวิตของคนเอาไว้อย่าให้เน่าถ้าใจคนเน่าเมื่อใด สังคมก็จะเดือดร้อนเมื่อนั้น พระพุทธ-

องค์ท่านสอนว่า จงรักษาความดีดุจเกลือรักษาความเค็มเกลือ เป็นวัตถุชนิดหนึ่งที่สามารถจะทำให้ทุกสิ่งทุกอย่างไม่เน่าได้ แม้แต่เนื้อสดๆ ก็ไม่เน่าเพราะมีเกลือ ข้อนี้ฉันใดคนเราทุกคน จะไม่เน่าก็เพราะมนุษย์นั้นมีความดี ถ้ามีความดี ยึดมั่นในความดีกันอย่างมั่นคง พยายามทำความดีตลอดเวลา ก็ไม่เน่า ส่วนในเวลานี้ ที่คนจะเน่านั้นก็เพราะไม่คำนึงถึงความดี เราจะแก้ปัญหาสิ่งที่ไม่ดี ก็มักจะเอาสิ่งที่ไม่ดีไปแก้ เช่น จะแก้ความร้าย ก็เอาความร้ายตอบแรงมาก็แรงไป นั่นคือไม่ใช่วิธีการแก้ปัญหาที่ถูกต้อง

พระพุทธองค์ท่านสอนว่า จงแก้ความชั่วด้วยความดี อสาธุํ สาธุนา ชิเน · พึงแก้ความชั่วด้วยความดีไม่ใช่แรงมาก็แรงไป แต่สอนว่า พึงชนะสิ่งที่ไม่ดีด้วยความดี นี่เป็นหลักของพระพุทธศาสนา

เวลานี้ เราต้องการเอาชนะซึ่งกันและกัน ถ้าเราคิดว่า จะเอาชนะทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นสิ่งไม่ดีด้วยความดีแล้วก็จะต้องคำนึงถึงสิ่งที่จะต้องติดตามมาให้มากที่สุด ถ้าเราทุกคนเอาชนะกันในลักษณะที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ จะไม่มีใครชนะ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มไหน ไม่มีใครชนะ ผลสุดท้าย จะ

แพ้หมดทุกคน นอกจากแพ้หมดทุกคนแล้ว ทุกคนจะเสียใจประสบความทุกข์ยากด้วยกันทุกคน ทางอยู่รอดที่เราควรคำนึงคือ ขอให้ยึดหลักพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าท่านสอนไว้แล้วว่า **พึงเอาชนะความชั่วด้วยความดี พึงชนะความตระหนี่เห็นแก่ตัวของคนอื่นด้วยการให้ พึงชนะคนที่เหลาะแหละโลเลด้วยการกระทำจริง พึงชนะคนโกรธด้วยการไม่โกรธ** นี่แหละเป็นสิ่งที่เราทุกคนควรคำนึงควรคิดให้มากที่สุด

ถ้าเราจะเอาชนะกันในสิ่งที่ชั่วร้ายแล้ว มันก็จะประสบต่อความวิบัติ ซึ่งน่าเสียดายและเสียใจว่า เราเดินทางผิดไปจากหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา แล้วผลสุดท้ายก็เป็นการทำลายล้างซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นที่น่าเสียดายเป็นอย่างยิ่ง เราเอาชนะกันในทางที่ผิด ๆ ถ้าเราชนะกันในทางที่ถูกที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ใช้หลักธรรมมากำจัดสิ่งที่ไม่ดีให้หมดไปในบ้านเมืองหรือในสังคม เราก็จะชนะด้วยด้วยความสำเร็จ แม้แต่จะเอาชนะใจตนเอง ก็ต้องเอาความดีมาชนะทั้งนั้น ถ้าไม่ทำความดีแล้ว ก็จะชนะใจเราเองไม่ได้นี้เป็นสิ่งที่เราควรคำนึงให้มากที่สุด

ฉะนั้น ในปัจจุบันนี้ ท่านจะได้ยินได้ฟังอะไรก็ตาม ขอให้พิจารณาให้ดี อาตมามาพูดในวันนี้ก็อยากจะให้ข้อคิดแก่ท่านสาธุชนสักเรื่องหนึ่ง ซึ่งหลายท่านอาจจะเข้าใจผิดที่ท่านได้ฟังวิทยุ อาจจะได้ยินเกี่ยวกับเรื่องของ จิตตภาวันวิทยาลัย ที่มี ส.ส. ท่านหนึ่ง พรรคสังคมนิยมหรือแนวร่วมสังคมนิยมแห่งประเทศไทย ได้กล่าวโจมตีจิตตภาวัน ในสภาโดยเฉพาะ อาตมาว่า *จิตตภาวันนั้น แม้จะให้การศึกษาแก่สามเณร ก็เหมือนกับสถาบันที่เก็บแป๊ะเจี๊ยะ คือสามเณรที่ไปบวชนั้นต้องเสียแป๊ะเจี๊ยะคนละ ๔๐๐ บาท* ซึ่งอันนี้เป็นคำเท็จชัด ๆ จิตตภาวันไม่เคยเก็บแป๊ะเจี๊ยะใครเลย ๔๐๐ บาท นั้นเป็นปัจจัยที่ผู้ปกครอง ของสามเณรนั้น เป็นเจ้าภาพ ในการซื้ออุปกรณ์หรือซื้อบริขารในการบวช ไม่เกี่ยวกับทางจิตตภาวันเลย จิตตภาวันนั้น แม้แต่กระดาษใบเดียวก็ไม่ต้องเสียสตางค์ เรื่องนี้ ให้ไปสัมภาษณ์สามเณรที่จิตตภาวันได้ว่า เขาอยู่กันอย่างไร ? นี่ก็เป็นเรื่องที่ท่านได้ยินได้ฟังมา อย่างนี้ก็ต้องพิจารณา และที่ว่า จิตตภาวันวิทยาลัย เป็นนวพลหมดทุกองค์เลยทั้งพระทั้งเณร ก็ขออย่าได้คิดคำว่า นวพล แต่ถ้าพูด

ว่าจิตตภาวัน นั้น พระเณรทุกองค์ รักชาติ ศาสนา พระ-มหากษัตริย์ อย่างนี้ไม่ผิด ทุกองค์รักแน่นอน และรักด้วยความมั่นคง เป็นพระเป็นเณรจะเป็นอะไรก็ได้ ไม่เป็นนวพลก็ได้ แต่ให้มีอุดมการว่า จะต้องรักชาติ ศาสนา พระ-มหากษัตริย์ อันนี้ก็เป็นความจริง ที่จิตตภาวันเป็นอย่างนี้

ดังนั้น ผู้ที่พูดนั้น เคยบวชเคยเรียนมานานก็รู้สึกเสียดายผ้าเหลืองเหมือนกัน และเสียดายข้าวก้นบาตรที่ขุนบุคคลเหล่านี้มา แล้วมากลายเป็นศัตรูต่อศาสนาในที่สุดจึงขอชี้แจงให้ท่านเข้าใจด้วยว่า ที่ถูกนั้นเป็นอย่างไร จากการที่อาตมาดำเนินกิจการมานั้น ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา คงจะเป็นเครื่องพิสูจน์ถึงเจตนาได้เป็นอย่างดีว่า ทำเพื่ออะไรและที่ทำในปัจจุบันนี้เพื่ออะไร ก็ให้ท่านได้พิจารณาถึงการกระทำ เพราะการกระทำนั้นเป็นเครื่องส่อเจตนา ผลงานที่ปรากฏนี้ย่อมจะเป็นเครื่องชี้เจตนาเป็นอย่างดีว่า อาตมานั้นมีเจตนาต่อชาติบ้านเมืองเป็นอย่างไร ต่อศาสนาอย่างไร และต่อสถาบันพระมหากษัตริย์อย่างไร ขอให้ดูที่ผลงาน และทุกครั้งที่เราจะเชื่ออะไร ขอให้ดูผลของการกระทำที่ปรากฏและผลงานที่ปรากฏชัดเจนขึ้นในบ้านเรา ไม่ว่าจะอ่านจะเขียน

อะไรก็ตาม ขอให้พิจารณาไปถึงเหตุผลว่า อะไรเป็นอะไร แล้วเราจะเข้าใจปัญหานั้นแจ่มชัดขึ้น เราจะตัดสินใจสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ถูกต้องยิ่งขึ้น นี่แหละคือหลักสัปปุริสธรรมในทางพุทธศาสนาที่เราพึงนำเอามาใช้ในภาวะปัจจุบัน

ฉะนั้น จึงขอให้ทุกคน ได้เข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ตามที่ได้ชี้แจงมานี้ด้วย และพึงสำนึกอยู่ตลอดเวลาว่า การที่เราได้ร่วมใจกันกระทำสิ่งที่ดีนั้น มันเป็นความดีที่ต้องการกระทำ อาตมาเชื่อว่าเวลาที่เหลืออยู่นี้ เป็นเวลาที่ท่านผู้มีจิตศรัทธาจะได้มาร่วมสร้างกุศลด้วยการบริจาคทรัพย์เพื่อสร้างพระธาตุพนมต่อไป

จิตต์

เป็นมนุษย์สุดดี ที่ดวงจิต
รู้จักคิด รู้จักทำ กรรมกุศล
รู้จักผิด รู้จักถูก ผูกใจตน
รู้จักผล รู้จักเหตุ แห่งเภทภัย
อันจิตเรา เขาเปรียบเทียบเสื้อผ้า
ถึงเวลา ก็ต้องซัก ให้ผ่องใส
อันเสื้อผ้า ใช้สบู่ ถูลงไป
ส่วนจิตใจ ใช้ธรรม มาชำระ ฯ

-สโมสร โสภโณ-

อินทรวิเชียรฉันท์

นารีวิไลลักษณ์ วรพักตร์ตลึงแล
หากจิตตะปรวนแปร ดนุไร้สงวนนาม
เปรียบบุปผชาติสวย วยุช่วย ก็กลิ่นทราม
ทั่วเขตนครคาม ฤๅจะชอบจะชวนชม
นารีทุเรศลักษณ์ พิศพักตร์สิขื่นขม
หากคิดจริตสม ดุจวาทะแม่สอน
วาจาและกายจิต สุจริตพิจิตรพร
เปรียบดอกประทุมวร ขจรกลิ่นเจริญฆาน ฯ

–สโมสร สุทธิโรจน์–

พิมพ์ที่จุฑารัตน์การพิมพ์
324/7-8 ตรอกโรงภาพยนตร์โพธิ์ทองราม่า ถนนประชาราษฎร์ สาย 1 ดุสิต กรุงเทพฯ โทร.855872
นายสำโรจน์ พงศ์ไพโรจน์ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา 2519